Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hэ гарана | № 100 (17223) | 1986 оной апрелиин 29, вторник | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да

В. И. Ленинэй түрэhөөр 116 жэлэй ойдо зорюулагдаhан бүхэсоюзна коммунис субботник 1986 оной апрелиин 19-дэ үнгэргэгдэhэн байгаа. Совет хүнүүдэй политическэ болон ажалай эдэбхи үсхэлэй, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэ харюусаха, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгада хубитаяа оруулха хүсэл эрмэлзэлэй байhыень тэрэ тодоор харуулаа.

Субботнигто 159 миллион хүн хабаадаа, промышленностьдо, хүдөө ажахыда, барилгада, транспортдо болон арадай ажахын бусад hалбаринуудта хүдэлдэг газарнуудта, мүн тэрэшэлэн хото гүрдүүд болон hуурин газарнуудые болбосоруулха түхэлтэй болгохо талаар ажалланhан байна. Субботнигто хабаадагшад үндэр бүтээсэтэ ажалаараа арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые дүүргэлгэдэ горитой хубитаяа оруулба.

Уридшалан хэрэгдэhэн мэдээнүүдэй ёhоор, энэ үдэр 1375 миллион түхэригэй гансал промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө. Олохон ажалша коллективүүдэй, юрын үдэрнүүдэйхидэ орходоо, ехэ продукци бүтээгдэв. Алмагдаhан түүхэй эдээр, материалнуудаар, түлишөөр үйлэдбэрилгын горитой хубинь үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Субботнигто хабаадагшадай ажалаhаа олохон 200 миллион гаран түхэриг мүнгэн табан жэлэй жасада оруулагдаа.

КПСС-эй Центральна комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК ажалшадта, колхозникуудта, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ болон алба хаагшадта, залуушуулда, Совет Армиин болон Флодой сэрэгшэдтэ, дайнай ба ажалай ветерануудта, бүхэсоюзна коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадаhан бүхы хүнүүдтэ энэ үдэр hайн шударгаар, түлэбэригүй ажалайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэ.

Ажалшадай дура хүсэлэнтэй зохилдуулагдаhан, субботнигто ажаллажа олдоhон мүнгэн элүүрые хамгаалгын шэнэ эмхи зургаануудые барилгада, хүдөөгэй байгаа эмхи зургаануудай материальна баазые бэхижүүлгэдэ, эхэ болон үхибүүнэй аршалан хамгаалгые hайжаруулгада элсүүлэгдэхэ байна.

ЗАМБУУЛИНДА ЗАЛГАЛДАН ХОЛБОГДОБО

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

1986 оной апрелиин 27-до Москвагай сагаар 01 час 26 минутада замбуулиннэй жолоодогдодог «Мир»—«Союз Т-15» гэhэн комплексэй «Прогресс-26» онгосо залгалдан холбогдобо.

Замбуулинай аппаратуудай бортовой автомат түхеэрэлгэнүүдэй тудаламжаар тэдэнэр бэе бэедээ бэдэржэ, дүтэ болоhон, залгалдаhан байна. Газар дээрэхи хүтэлбэрилгэ-хэмжэлгын комплексэй холбоотойгоор Нилдэлые залан хүтэлхэ түб, мүн космонавтнууд Кизим, Соловьев гэгшэдэй хиналта доро энэ бэелүүлэгдээ. Агрегадай таhагай талаhаа ашаанай онгосо станцитай залгалдан холбогдобо.

Нэгэдхэлгэдэhээ двигателиин түхеэрэлгэдэ хэрэгтэй түлишэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, уhа, «Мир» станцида хэрэглэгдэхэ шэнэ аппаратура, мүн тэрэшэлэн почто «Прогресс-26» онгосо замбуулинда абаашаа.

Телеметрическэ мэдээсэлэй мэдээнүүдэй болон экипажай элидхэhэнэй ёhоор, жолоодогдодог «Мир»—«Союз Т-15»—«Прогресс-26» гэhэн комплексын түхеэрэлгэнүүд гэмгүй hайнаар хүдэлнэ.

Леонид Кизим, Владимир Соловьев хоёрой бэенүүд hайн.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

КПСС-эй XXVII СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ҮНДЭҺӨӨР АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ А. А. БАДИЕВАЙ ЭЛИДХЭЛ

Нүхэд депутадууд! КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэhэлэн, арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлхэ зорилгонуудые тухай тон шухала удха шанартай асуудалые мүнөөдэр зүбшэн хэлсэхэмнай.

Эдэлхэйтэ съезд шэнэ юумэ үүсхэлэй съезд, стратегическэ шиидхэбэринүүдэй съезд болоhон үнгэрбэ. Тэрэ партиин залан сэхэ байлгын, үндэр ехэ эрилтын, дутуу дундануудые болон бэрхэшээлнүүдые шударгаар харуулха шанартай съезд байгаа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтэ хурдадхаhанай, хүтэлбэрилгые нарижуулха hайжаруулгын, бүхы хүдэлмэриин үндэhэ hуури hэлбэн шэнэдхэлгын, социальна политика бэелүүлhэнэй, социалис демократиие гүнзэгырүүлhэнэй үндэhөөр арадай ажахые хүгжөөлгын асуудалнууд партиина, совет зургаануудай, ажалша коллективүүдэй гол анхаралда табигдана.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгэдэ республикын арадай депутадуудай Соведүүд, мүн ажалша коллективүүд түрүүшын ээлжээдэ харюусаха, тодорхой харюу болохо зэргэтэй.

Энэ түсэбтэ табан жэл хадаа эгээл ороо, олохон ушарта энэ зуун жэлэй hүүл болотор бэелүүлэгдэхэ түсэбтэ гурбан табан жэлэй шиидхэхы үе саг болохо байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр М. С. Горбачев Тольятти хотын ажалшадтай уулзалгадаа дээрэ тэмдэглээ hэн. Имагтал тэрэ үйлэдбэриие эршэмтэйгээр хүгжөөлгэдэ үндэhэ hуури табиха, экономическа ба социальна хүгжэлтын бүхы hалбаринуудта урагшаа бури хурдан түргэноор дабшалгада эхи табиха ёhотой.

Съездын шиидхэбэринүүдые, хараа заабаринуудые бэелүүлгэдэ эдэ үдэрнүүдтэ орон доторнай хаа хаанагүй ажалай үүсхэл эдэбхи бадаржа байна. Мүнөө манайшье республикын ажалшад съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхые шармайн оролдожо байна. Республикын ажалша коллективүүдэй харюусалгатайгаар хандалга, ажал хэрэгэйнгээ түлөө hанаагаа зоболго, бэрхэшээл түбэгүүдые зайсуулхые шиидэнхэй байлга мүнөө хэзээ хэзээнэйхидэ юрходоо эли бодоор мэдэрэгдэнэ. Съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар Буряад ороной ажалшадай ябуулжа байhан ажал хэрэгүүд, ухаан бодол арадай депутадуудай Соведүүдэй олон янзын ажал ябуулгада нэбтэрүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Юрэнхыдөө байгша он республикын арадай ажахыда яhала амжалтатай hайнаар эхилээ гэжэ хэлэжэ болоно. Олохон hалбаринуудта hайн үрэ дүнгүүд түйлагдаа. 1986 оной нэгэдэхи кварталда республикымнай промышленность продукци үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэhэн байха юм.

Мүнөө Совет бүхэн съездын хараа заабаринуудые али бүхы талаhаань гүнзэгыгөөр бодомжолон, хаража үзэхэ, тэдэниие өөhэдынгөө эрхэ байдалда тааруугаар хэрэглэхэ, партийна хуралдаанай шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ үдэр бүриин анхарал оролдолго хандуулха зэргэтэй.

Партиин зохёон байгуулхы хараа шугамые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ, Совет гүрэнэй дабшалтата хүгжэлтые али бүхы талаhаань нарижуулан hайжаруулгада, эдэ бүхы зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлэн хабаадуулгада арадай депутадуудай Соведүүдэй үүргэ съездын материалнууд соо тодо хурсаар найруулагдаhан байна.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн —8,6, ажалай бүтээсэ 7,3 процентээр ургаа.

Мал ажалай продукци: мяха, hү болон үндэгэ гүрэндэ худалдаха кварталай даабаринууд дүүргэгдээ.

Республикын арадай ажахын бусадшье hалбаринуудта hайн үрэ дүнгүүд түйлагдаhан байна. Зүгөөр эдэ бүгэдэ hанаагаа амараа үндэhэ баримта олгохо ёhотой.

Олохон предприятинуудай, hалбаринуудай хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд үшөө олодоогүй байhаар. Эсэсэй үрэ дүнгүүдые дулдыдаха ёhотой асуудалнууд байна. Олон предприятинуудай горитой хубинь үйлэдбэрилгын хэмжээнэй, продукци худалдалгын, илангаа шанарай үрэ дүнгүүдэй талаар түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлжэ шадабагүй. Договорнуудые хараалагдаhан журамые сахилгада үндэhэн хубилалта хэгдээгүй байhаар. Нэгэдэхи кварталда 12 предприяти продукци худалдаха түсэбөө дүүргэбэгүй. Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхай, Гагаринай нэрэмжэтэ шахта, «Электромашина» завод, «Бурятфермаш», «Бурятжелезобетон» нэгэдэлнүүд, hэрюун унданай завод, Байгалай модоной бааза, Сүхын арhанай завод, түмэр хэрэгсэлнүүдэй Кировэй нэрэмжэтэ завод илангаяа ехээр гээгдэhэн предприятинуудай тоодо ороно.

44 предприяти, тэрэ тоодо «Забайкаллес» нэгэдэлэй 4 предприяти, «Бурятмебель» нэгэдэл, кондитерскэ промышленностиин ба бусад предприятинууд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэжэ шадабагүй.

Олон предприятинууд жэгдэ бэшээр хүдэлнэ. Жэшээнь, hарын hүүлшын долоон хоногуудта Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхайда эхинэйхидэ орходоо 4 дахин ехэ нүүрhэн малтагдадаг байна. Шэл, целлюлозо, ноohон бүд үйлэдбэрилгэдэ, модо зөөлгэдэ иимэрхүү байдал тохёолдоно.

Олохон предприятинуудта арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые хубилгаха талаар мүртэй хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэгүй. Партиин съезд дээрэ продукциин шанарые hайжаруулгын асуудалнууд илангаяа хурсаар табигдаа hэн. Энэ асуудалые шиидхэнгүй, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхажа, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлжэ шадахагүй байнабди. Манайшье республика дотор энэ асуудал тон шухала удхатай юм. «Забайкаллес», «Бурятстройматериалы», «Бурятжелезобетон» нэгэдэлнүүдтэ, Главбурятстройн предприятинуудта энэ асуудалые хангалтагүй шиидхэжэ байна. Республикын Агропром эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ ехэ зохидхолгодо байhаар. Тиихэдэ мүү шанартай, хангалтагүй сортын продукци үйлэдбэрилгые гаргаhан ушар шалтагаанаар республикымнай экономикэ ехэ гараа хохидолдо ороно. Имагтал нёдондо жэл гүрэнэй хиналтын инспекци 14 миллионhоо дээшэ түхэригэй мүү шанартай продукциие, тэрэ тоодо 2,6 миллион түхэригэй эд бараа элирүүлээ hэн. Хирлисын, хоросогой үйлэдбэри хангалтагүй мүү байна. Арадай хэрэглэмжын олохон эд бараан хүн зоной дура татанагүй. Промышленна предприятинуудай үйлэдбэрилэн гаргадаг продукциин оройдоол 14,4 процентнь эрхим шанартай байна. Энэмнай тон хангалтагүй үрэ дүн гээшэ. Саашадаа иимээр хүдэлжэ болохогүй.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта эрдэм-техникын дэбжэлтые хангаха гээшэ партиин стратегическэ хараа шугамай гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Эрдэм, техникын түйлалтануудай үндэhэ hуури дээрэ арадай ажахые шэнэдхэн хубилгаха гээшэ КПСС-эй XXVII съездын табиhан шухалын шухала эрилтэ мүн.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ республика доторнай үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар 11 мянга гаран хэмжээ ябуулга нэбтэрүүлэгдээ.

Мүнөө республикын предприятинуудта 880 поточно ба оньhожоруулагдамал лини хүдэлнэ. Тоото программна жолоодолготой 196 станок, электронно-тоолон тодорхойлолгын 39 машина, тэрэ тоодо гурбадахи үеын 14 машина бии, 132 цех болон 296 участок оньhожоруулагданхай.

(Эхин. Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

РОССИ: ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЭХИН ШАТАДА

Түрүүшын кварталда Россин Федерациин промышленностьда, недондо жэлэй энэл хугасаатай сасуулхада, продукциин ниитэ хэмжээн 6,6 процент, ажалай бүтээсэ 6,4 процент дээшэлжэ, үйлэдбэриин ургалтын 97 процентнь түйлагдаhан байна. Промышленна продукци худалдаха түсэб 102 процент дүүргэгдэбэ. Шухала янзын олонхи хэрэгсэл зүйлнүүдые бүтээхэ талаар тогтоогдоhон даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ, гээд 1986 оной түрүүшын кварталда республикын промышленностиин гүрэнэй түсэбые хэр дүүргэhэн дүнгүүд тухай РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Бүтээгдэдэг продукциин өөрынь үнэ сэн доошолhон, материалай гараса бага болгогдоhон, ашаг олзо нэмээгдэhэн байна.

Тюменскэ областьhоо бэшэ бүхы автономито республиканuудай, хизаарнууд болон областьнуудай, Москва болон Ленинград хотонуудай промышленность продукци худалдаха түсэбөө дүүргэээ.

РСФСР-тэ ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда промышленностиин 8,2 мянган нэгэдэл болон предприяти хүдэлнэ. Недондо жэлэй энэл хугасаатай сасуулхада, олонхи предприятинуудые хангалгын гурим hайжараа.

Агропромышленна комплексын hалбаринуудта түсэбтэ даабаринууд дүүргэгдээ, гүрэнэй нөөсэнүүдэй түүхэй эдээр гол продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдоо.

Газ, нүүрhэ, түмэрэй руда олзоборилхо, булад соргонуудые, ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүдые, сернэ кислота, химическэ утаhа болон ниидхэ, металл отолдог станогуудые, промышленна роботуудые, приборнуудые, автоматизациин болон тоолон тодорхойлхо техникын хэрэгсэлнүүдые, нефтеаппаратура, мал ажалда ба тэжээл үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэхэ машина болон түхеэрэлгэнүүдые, модо, саарhа, хабсаргагдамал түмэр бетон, шифер үйлэдбэрилхэ түсэб бэелүүлэгдээ.

Арадай хэрэглэмжын олохон янзын эд бараа үйлэдбэрилгөөр түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдээ. hэрюун унданууды, минеральна уhа болон үрэ жэмэсэй шүүhэ үйлэдбэрилгэ 33 процентээр ехэ болгогдоо.

Промышленна предприятинуудай техникые hэльбэн шэнэлхэ ба шэнэдхэн заhаха хүдэлмэриин хэмжээн дээшэлээ. Недондо жэлэй энэл хугасаатай сасуулхада, 38 процентээр ехэ капитальна hомололто энэ зорилгоор элсүүлэгдэhэн байгаа.

Промышленностиин hалбаринууд үйлэдбэриин мүнөөнэй хэрэгсэлнүүдээр зэбсэгжүүлэгдээ. Нөөсэнүүдые алмадаг түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Олохон hалбаринууд болон үйлэдбэринүүдэй хүдэлмэриин технико-экономическа дүнгүүд hайжараа.

Мүнөө жэлэй түрүүшын кварталда продукци бүтээлгын ехээр ургаhан ушарые гайхаhанай хэрэггүй. Юуб гэхэдэ тэрэ недондо жэлэй түрүүшын кварталай дүнгүүдтэй сасуулагдана. Тиихэдэ ургалта бирагүй, оройдоол 1,2 процент байhан.

Түрүүшын кварталда зарим үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд болон предприятинууд үйлэдбэриин ниитэ хэмжээгээр, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, нөөсэлхэ талаар түсэбүүдые дүүргэбэгүй гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Эрдэм ухаан болон техникэ хүгжөөхэ түсэбэй даабаринууд хүсэд дүүргэгдээгүй.

Нефть (тэрэ тоодо газай конденсадые оруулалсан) түсэбөөр хараалагдаhанhаа багаар олзоборилогдоо, минеральна үтэгжүүлгэ, переменнэ тогой электродвигатель, химическэ хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд, үнгэтэ телевизорнууд, мүн тэрэшэлэн зарим янзын продукци түсэбөөр хараалагдаhанhаа багаар үйлэдбэрилэгдөө.

РСФСР-эй Минстройматериалнуудай, РСФСР-эй Минлегпромой, РСФСР-эй Минместпромой нэгэдэлнүүд болон предприятинууд продукцяар хангаха талаар хэлсээтэ уялгануудые дүүргэлгэдэ горитой гээгдэлдэ ороhон байна.

Россин Федерациин промышленностиин ажалшад КПСС-эй XXVII съездын табиhан зорилгонуудые бэелүүлхэ зуураа, 1986 оной түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлнэ.

(ТАСС).

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 86

ЭМХИДХЭЛҺЭЭ ЭХИТЭЙ

«Хабарай үдэр жэлые тэжээдэг» гэжэ таряаша зон дэмы хэлсэдэггүй. Эгээл энэ үедэ тарялан, сабшаландаа үтэгжүүлгэ hайса оруулжа, шиигнойтоор хүсэд хангажа шадааhаа, найдамтай hайн ургаса абаха үндэhэ hуури табигдаха байна. Тэрэшэлэн хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие саг соонь, богони болзорто, агротехникын нарин заабариин ёhоор үнгэргэhэнhөө баhал ехэ юумэн дулдыдаха ха юм даа.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, манай колхозой механизаторнууд хабарай тарилгада эртээнhээ hайнаар бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулаа. Бури үнгэрэгшэ март hарын эхеэр бүхы трактор, машинануудынай заhабарилагдажа, бэлэн болгогдоод байгаа. Тарянай үрэhэ хүрэнгэ баhал саг соогоо сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэhэн байна. Хүсэд хүрэхэ минеральна үтэгжүүлгэшье зөөгдэжэ абтаад, заримааниинь апрелиин эхеэр тарялан, сабшалан дээрэ тараагдаа. Мүнөө бригадада газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ техникэ агрегадууд болгогдон холбогдожо дүүргэгдээд, механизаторнууд хүдэлхэ газартаа томилогдоод байна.

Хаана, ямар ургамал таригдахаб, тэндэ ямар хүдэлмэри хэгдэхэб гэжэ технологическа карта зохёогдонхой. Хабарай тарилгын түсэб-графигшье табигданхай.

Энэ жэлдэ бүхыдөө 2465 гектарта хэгдэхэ эртын тарилгые, тэрэ тоодо 1304 гектарта шэниисые, 316 гектарта хара таряа, 845 гектарта обёосые хүдэлмэриин 100 часай туршада тарижа дүүргэхэ зорилго табинабди.

Бүхы машина, техникые бүтээсэ ехэтэйгээр, дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхын тула тракторно-таряан ажалай бригадада (бригадир Н. К. Трифонов) газарай хүрьhэ элдүүрилхэ, үрэhэ тариха тусхай звенонууд эмхидхэгдээ. Жэшээнь, үнинэй механизаторнууд Б. И. Рязанов, Б. Н. Терехов гэгшэдэй даадаг звенонуудта ДТ-75 түхэлэй 5—5 трактор, тэрээндэ шагтагалха плуг, культиватор гэхэ мэтэ үгтэнхэй. Эдэ звенонууд хоёр халаанда хүдэлжэ, газар хахалха, культиваци хэхэ, хүрьhэ жэгдэлхэ юм.

Үрэhэ тариха нүгөө хоёр звеное баhал дүршэлтэй механизаторнууд И. Е. Русин, П. Е. Клементьев гэгшэд хүтэлбэрилхэ байна. Эдэнэртэ тус бүридэнь ДТ-75 түхэлэй 8 трактор, тэдээндэ хоёр-хоёроор шагтагалха СЗП-3,6 түхэлэй сеялкэнүүд үгтэнхэй. Эдэ звенонууд үдэр соо 500 хүрэтэр гектарта тарилга хэхэ ёhотой.

Байгша ондо түрүүшынхеэ 500 гектарта шэниисые түрүү технологиин ёhоор тарихамнай. Тэрэ сэбэр паарта нёдондо наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ горитой оруулагдаhан, хэдэн дахин элдүүрилэгдэhэн байна. Тэндээ hаяар культиваци хээд, эрхим шанартай үрэhэ тарихабди.

Эртын тарилга хэхэтээ хамта ерэхэ жэлэй ургасын үндэhэ hуури болохо паараа баhал хахалха болонобди. Майн түрүүшын хахадта бүхыдөө 1060 гектарта паар хахалагдаха юм. Механизатор Г. П. Клементьевэй хүтэлбэрилгэ доро К-700 түхэлэй хоёр, мүн баhал тэды Т-150 түхэлэй трактортай звено энэ хүдэлмэриие бүтээхэ болоно. Мүн тус звеногой хүсөөр 100 гектар тарялан дээрэ агрохимическэ хангалгын (АХО) бүхы хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Жэшээлхэдэ, тэрэнэй гектар бүхэндэ 70 тонно органическа, хүсэд хүрэхөөр минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха. Энэмнай ерэхэ жэлдэ тэндэhээ үндэр баян ургаса абаха арга олгохо зэргэтэй.

Байгша ондо колхоздо 150 гектарта хартаабха хүдэлмэриин 10 үдэр соо тарингдаха ёhотой. Энэ газарhаа hайн ургаса абахын тула тэндээ үтэгжүүлгэ ехээр оруулжа, шиигнойтоор хангажа байнабди.

Шэмэтэй, шанартай силос бэлэдхэхын тула кукурузатай хамта наран сэсэг, горох, обёос холиhсожо тарихаар хараалнабди.

Тарялан дээрэ гаргагдаhан бүхы техникын haадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэхынь тула тэдэндэ саг соонь нарин харууhа хэхэ, заhабарилха хэрэгтэй ааб даа. Тиимэhээ бидэ ажахыдаа техническэ харууhа хэхэ тусхай звено эмхидхэжэ, дүршэлтэй бэрхэ механизаторнуудые тэндээ томилообди.

Хабарай тарилга дээрэ хүдэлжэ байhан хүнүүдые халуун эдеэгээр хангаха, мүн соёлой, медицинын талааршье хангаха хэмжээнүүд хараалагданхай.

В. МИХАЙЛОВ,
Тарбагатайн районой «Советская Россия» колхозой ахамад агроном.

…АРИЛГАЯА …ШЭМТЭЙГЭЭР …НГЭРГЭХЭ

…алгын замай тодорхойлогдоhон арбан хоёрдохи …эй түрүүшын хабарай урин дулаахан эдэ үдэрнүүдтэ …ымнай механизаторнууд, ургаса ургуулагшад эртын … ургамалнуудые тариха харюусалгата хаhаяа эмхи…тэйгээр бэлдэнхэй эхилбэд. Мүнөө ажахы бүхэнэй … газараа борнойлхо, элдүүрилхэ, минеральна үтэг…үүлхэ тусхай агрегадуудай олоороо hубарин ябадагдадаг болоо. Ушарынь хадаа hая болотор хүйтэн …али дээрэхи бүхы хүдэлмэриин хойшолуулагдабашье, …аа эртын ороohото ургамалнуудай тарилгые бого…то, hайн шанартайгаар үнгэргэхөөр бүхы шадабари … гарган ажаллана ха юм.

…эймнай хабарай тарилга урдынхиhаа нилээд илгаа… …орхойлбол, республикымнай колхоз, совхозуудай, …ын предприяти, нэгэдэлнүүдэй механизаторнууд … ургаса эрид дээшэлүүлхын тула 70 мянган гектар… …рэ ехэтэй технологи хэрэглэхэнь гээшэ. Түрүү тех…бтэрүүлхэдээ нэн түрүүлэн газарайнгаа хүрьhэнэй …ка хүсэнэй, мүн баян ургасатай сортын ороohото …дай асари ехэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, …рэнээр хэрэглэхэ болонобди. Тиимэhээ ургаса ур… механизаторнууд ашаг үрэ ехэтэй, эрдэмэй түй…аар үндэhэлэгдэhэн севооборотнуудые, газарай …лдүүрилхэ ашагтай онол аргануудые, ашаг үрэтэй … болон ургамалнуудые хамгаалха хэрэгсэлнүүдые …ноор хэрэглэхэ ёhотой юм. Энээнhээ гадна гол болохо газараа hайнаар элдүүрилжэ, үтэгжүүлжэ, …ческа бүхы хүдэлмэриень — полиин хүрьhэ бэлдэ…лээд ургасыень хуряаха хүрэтэрөө — тон нарийнаар …, хазагайруулангүй ябуулха эрилтэ табигдана. Тоб… манай республикын механизаторнууд байгша оной тарилгада аша үрэ ехэтэй технологи урагшатайгаар …бэл, аяар 35—40 мянган тонно таряа нэмэжэ абаха …ээшэ.

…лика доторнай түрүү онол арга, технологи шадама… …рэглэhэнэй ашаар ороohото ургамалнуудай ургасые …гдэ эрид дээшэлүүлдэг звено, бригада, ажахынууд … Жэшээлбэл, нёдондо Баргажанай районой Уланэй … колхозуудай механизаторнууд гектарай дунда зэр…оо 34 центнер хүрэтэр таряа суглуулжа абаа. Уланэй … ургаса ургуулагшад Шинагалькикай 120 гектар сэ… дээрэ «бурятская-79» сортын шэниисэ ашаг үрэ …технологёор тарихадаа гектарай 51 центнер ороohо …амбаарлаа hэн. Тиихэдэ 135 гектарай паар дээрэ та… «удыч-жулты» сортын обёосойнь ургаса гектарай …ертэ хүргэгдөө юм. Иимэрхүү туршалга хэhэн Хилгэ…лхозой механизаторнууд нёдондо 256 гектар сэбэр …эрэ «бурятская-79» сортын шэниисэ тарихадаа гекта… центнер ургаса хуряагаа.

… арга сухарилтагүйгөөр нэбтэрүүлдэг Мухар-Шэбэрэй … «Коммунизм» колхозой механизаторнууд гектарай … центнер шэниисэ суглуулна. Байгша ондо тус ажахы … 990 гектарта ашаг үрэ ехэтэй технологёор шэниисэ …түсэб хараалянхай. Мүнөө дурсагдагша колхозой та… түрүү технологёор таригдаха «бурятская-34», «бурят… сортын шэниисынгээ hайн шанартай 1 классай үрэhэ …шэдэ дулаасуулхаhаа гадна «Львов-1» түхэлэй элек… түхеэрэлгын лазерна элшээр шаруулжа, элдэб үбшэ…ынь бактеринүүдые сүм усадхажа, ургаха хүсэ шада… …дээшэлүүлнэ.

… технологи үргэноор, урагшатайгаар хэрэглэхээр бүхы …түгэс бэлдэжэ байhан ажахынууд, бригаданууд рес… доторнай олон.

…е хабарайнгаа харюусалгата энэ хаhада hайнаар … үнжэгайржа, урданайнгаа алдуу дутагдалнуудые … байhан ажахынууд али олон бии байhаар. Жэ… Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын, Сутайн, Хурам… районой Дэрээнэй совхозуудта hая болотор тарилга… …лдүүлагдаха машина, техникэнь хүсэд заhабарилаг… …дэгдээгүй, хүдэлмэриин түсэб, график зогхёогдоо… …аа. Эндэ тоhо, түлишын материалнууд хүсэд хү… …асарагдаагүйнь элирүүлэгдээ. Тиихэдэ Тарбагатайн «Советская Россия» колхоздо, механизаторнуудынь техникээ заhабарилангүй, шэнэ плуг, сеялкэ, куль… …борной катогуудай асарагдахые хүлеэгээд байдаг … дутагдалнууд дары усадхагдажа ойрын сагта бү… hайнаар эмхидхэжэ, тарилгаяа шанартайгаар ун… …хэмжээнүүдые заабол абаха эрилтэ табигдана.

… хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республи… ургаса ургуулагшад бүхыдөө 550 мянган тонно … 115 мянган тонно хартаабха, 200 мянган тонно тэ… …корнеплод, 41 мянган тонно овощ ургуулжа хуряа… …социалис уялга абанхай гээшэ. Тиин энэ зорилгоёо hайнаар бэелүүлхын тула нэн түрүүлэн түрүү тех… … түшэглэхэ болоно. Хабарай тарилгын поли дээ… …хүдэлмэриин түлэг эхилээд байhан мүнөө үедэ элирүү… … бүхы дутагдалнууд дары усадхагдаха ёhотой. Ажахы … газар элдүүрилхэ, үтэгжүүлхэ, тарилга хэхэ агрега… … бүридхэгдэжэ, ажалайнь график нарийнаар зохёог… …байха болоно. Байгша оной тарилгада хэрэглэгдэхэ … үрэнгээ саг соогоо хордожо, тарилгада хабаадуу… … машина, тракторнуудта техническэ харууhа хэхэ … эртээнhээ hайнаар эмхидхэхэ шухала. Түрүү тех… …нэбтэрүүлхэдээ нютагтаа таараhан hайн сортын … ургамалнуудай I классай шанартай үрэhэ хэрэг… …эрилтэ табигдана. Тиихэдэ ашаг үрэ ехэтэй технологи … звено, бригаданuудые минеральна үтэгжүүлгээр, …нуудые хамгаалха химическэ хэрэгсэлнүүдээр хүсэд … гээшэ зайлуулашагүй хэрэг мүн.

…ай тарилга хадаа, ерээдүйн тогтууритай баян урга… юм. Тиимэhээ энэ харюусалгата хүдэлмэрээ агро… …скэ эгээл hайн хаhа сагта эрхим шанартайгаар, түрүү …аргануудые, дүй дүршэл болон технологи үргэноор … үнгэргэхэ гээшэ механизаторнуудаймнай мүнөө… …ангин уялга болоно. Оронойнгоо Эдеэ хоолой … бата найдамтайгаар бэелүүлхын түлөө бүхы хү… …үлhэн ургаса ургуулагшадайнгаа дунда социалис … үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, мүн эрилтэ хэрэглэмжыень … хангаха хүдэлмэри таhалгаряагүй эмхидхэхэ та… …артиин райкомууд, ажахынуудай партийна, профсо… …комсомолой организацинууд ехэ ажал ябуулха уял… …тэрэшэлэн арадай хиналтын комитедүүдтэ, депутадуу… …үүдтэ хабарай тарилгын үедэ бүхы ажалайнь ша… …нарийнаар хинан шалгаха хүдэлмэрээ hайнаар эмхид… …ябуулха эрилтэ табигдана.

… бүхэн механизаторнуудай ажалые яаруулна. Рес… …ымнай таряашад түрэл партиингаа XXVII съездын … шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь сүм бэелүүлхын … бүхы шадабари мэргэжэлээ элсүүлхэнь лабтай.

…ИМ ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ

…зэргын шанартай продукци … талаар эгээл …нүүдые түйлахын тү… …мүрысөөндэ илагшадые … министерствэнүүд …hалбариин профсою… … хабаадалгатайгаар … Президиум болон …орт тодорхойлбо. … хүдэлмэриин дүн… … 209 нэгэдэл ба ком… …од болон фабрика … дипломуудаар шагнаг… …байна. Россин Федера… … Украинын ССР-тэ …оруссиин ССР-тэ (22) … предприятинуудта …нуудай ехэхэн хубинь … оной эхеэр ороной …ленностьда 28.900 ша… … продукци гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэйгээр бүтээгдэдэг байгаа. Тиихэдэ машина бүтээлгын хэрэгсэл зүйлнүүд тэдэнэрэй горитой хубинь болоно. Худалдагдаха продукци үйлэдбэрилгын юрэнхы хэмжээндэ эрхим аттестационно тэмдэгтэй хэрэгсэл зүйлнүүдэй удельнэ шэгнүүр 16,3 процент болоно.

Эрхим зэргын шанартай продукци бүтээхэ талаар эгээл hайн дүнгүүдые түйлахын түлөө мүрысөөн арбан жэлэй саада тээ эхилhэн намтартай.

Үнгэрhэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүдээр ВЦСПС-эй болон Госстандартын дипломуудаар 85 предприяти түрүүшынхеэ шагнагдаба.

(ТАСС).

…СС-эй Зэдын райкомой пленум

…эр КПСС-эй Зэдын … пленум боложо, эм… асуудал хаража үзэ… … ябадал гаргажа, … гүтаахаhанайнь … пленум С. Б. Жаргало… …КПСС-эй райкомой нэгэ… …секретариин уялгаhаа сү…

КПСС-эй райкомой пленумэй хүдэлмэридэ партиин обкомой секретарь К. К. Шомоев, КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таhагые даагша Н. И. Крючков хабаадаба.

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

КПСС-эй XXVII СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ҮНДЭҺӨӨР АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. БАДИЕВАЙ элидхэл

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Олон удаан жэлнүүдтэ республикымнай промышленность гол түлэб хэмжээе үргэдхэлгын замаар хүгжөөгдэһэн байгаа. Үнгэрэгшэ түсэбтэ табан жэлдэ капитальна һомололгонуудай оройдоол 23 процентнь үйлэдбэриие шэнэдхэн зэбсэгжүүлгэдэ, һэльбэн түхеэрэлгэдэ гаргашалагдаба.

Буряад ороной предприятинуудта үлэгдэл багатай, нөөсэнүүдые алмадаг технологи үшөөл муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэ зүндөө табигдашанхай. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, ой модоной промышленностьда, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта, нютагай эдеэ хоолой промышленностиин, барилгын материалнуудай промышленностиин ба мяха-һүнэй промышленностиин олохон предприятинуудта түүхэй эд хэрэглэлгэ тон бага байһаар.

Республикын Министрнүүдэй Совет, олон министерствэнүүд болон албан зургаанууд эрдэм-техникын дэбжэлтые хангаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлгэдэ хангалтагүйгөөр хабаадана гэжэ тэмдэглэлтэй.

Жэшээнь, нёдондо жэл республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй һалбаринуудай 57 предприяти ашаг олзо абангүй, түсэбһөө гадуур 3,2 миллион түхэригэй гарза хохидолдо ороһон байна.

Республикын финансын-банкын органууд арадай ажахын һалбаринуудай экономико хүгжөөлгэдэ ёһотой үүргэ нүлөө үзүүлнэгүй. Олохон ушарта тэдэнэр ажахын тоосоо бэхижүүлгэдэ бодото туһаламжа үзүүлхын тула предприятинуудай мүнгэн һангай ажал ябуулгые жэжэ-бужын хяргалзалгада абадаг байна. Эдэ органуудай ажал ябуулгые КПСС-эй XXVII съездын эрилтэнүүдэй үндэһөөр шэнэдхэн хубилгаха шухала.

Ехэ гаргашануудые эридэггүйщье һаа, ашаг үрэ түргөөр үгэдэг бүхы нөөсэнүүдые элсүүлэн хабаадуулха гээшэ гол шухала зорилго болоно гэжэ Политическэ элидхэл соо тон зүбөөр тэмдэглэгдээ һэн. Энэ түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эдэ бүхы нөөсэнүүдые элсүүлэн хабаадуулгада онсо анхаралаа хандуулха ёһотойбди.

Съездын документнүүд соо социальна үнэн зүбые хангалгын тодорхой зорилгонууд, харгы замууд хараалагданхай. Ажал хэнгүй ашаг олзо олохо ябадалтай тэмсэхэ, хүнэй хүзүүн дээрэ ажаһуугшадта, социалис зөөри үбэршэлэгшэдтэ, эдилгэ абагшадта, манай байгуулалтада зүрюу харша замда гараһан бүхы хүнүүдтэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн нэмэлтэ хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ хабаатай асуудалнууд орёо хурсаар табигдаһан байна.

Ороной агропромышленна комплекс гээшэ арадай ажахын гол шухала үндэһэн хуби болоно. Тиимэһээ хүдөө ажахые хүгжөөлгэ КПСС-эй XXVII съездын гол анхаралда байгаа юм.

Республикымнай агропромышленна комплексын ажалшад шэнэ табан жэлэй түрүүшын һарануудые яһала һайнаар эхилээ.

Республикымнай колхоз, совхозууд байгша ондо нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбүүдые сүм дүүргэжэ, 1985 оной 1 кварталтай сасуулбал, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ хэмжээе эрид дээшэлүүлээ гэхэ гү, али мяха 15 процентээр, һү — 11, үндэгэ 9 процентээр нэмээһэн байна. Энэ илалта малай ашаг шэмэ дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаа. Эхэ малһаа тугал, хурьган, поршоонхо олоор абтажа, үхэр малай гарза хоёрһоо үлүү дахин, хонидой хоролто 2,7 дахин, гахайнуудай үхэл 60 процент доошолуулагдаа.

Колхоз, совхозуудай механизаторнууд урда жэлнүүдтэ орходоо хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэридэ һайнаар бэлдээ. Тэрэшэлэн техникэ заһабарилгаяа эмхитэйгээр үнгэргөө.

Ороһото болон ороһото-буурсагта ургамалнуудай үрэһэнэй шанар һайжаруулагдажа, ургаха хүсэ шадалынь, шанарайнь класс дээшэлүүлэгдээ. Поли, сабшалан дээрэ нёдондонойхиһоо 35 процент ехээр гэхэ гү, али 600 мянга гаран тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээл үйлэдбэрилгэдэ найдамтай һайн дабшалта хэгдээ.

Хүдөө ажахын ургамалнуудые ургуулхадаа, эршэмтэй технологи нэбтэрүүлжэ, ажахы доторой тоосоо, хамтын подряд, чек хэрэглэжэ гаргашаяа бүридхэхэ, хинаха арга хэрэглэхээр хэмжээнүүдые абаһанай ашаар газар тарялангай, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлээ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ бүхы комплексно хүдэлмэридэ 764 миллион түхэриг һомологдоо. Энэнь арбадахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, 61,3 миллион түхэригөөр ехэ байха юм. Мүн гол фонднуудые ашаглалга 754,6 миллион түхэриг гэхэ гү, али үнгэрһэн табан жэлэйхиһээ 107 миллион түхэригөөр дээшэлээ. Тэрэшэлэн республикын колхоз, совхозуудта гол фонднуудаар хангалга 30 процент, элшэ хүсөөр хангалга 15 процент ургаа. Энэмнай бага бэшэ дабшалта мүн.

Гансахан һүүлэй табан жэлэй туршада колхоз, совхозуудай гол фонднуудай 32 процентээр, капитальна һомололгын 20 процент нэмээд байхада, продукци үйлэдбэрилгэ жэлэй дунда зэргээр оройдоол 12 процент, ажалай бүтээсэ арайхан лэ нэгэ процент дээшэлээ. Табан жэлэй хугасаада республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ 46,6 мянган тонно таряа, 22,7 мянган тонно овощ, 21 мянган тонно мяха, 738 тонно (угаагдаһан сэбэр утаһаар) нооһо дутуу тушаагаа.

1985 ондо мал, шубуу, һү, нооһо тушааха хэмжээн доошолуулагдаа. Мүн гахайн, үхэрэй мяха үйлэдбэрилгэ бага болоо.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтын ябаса доошолоо. Үнеэдэй һү, шэмэ, хонин бүхэнһөө абтаха нооһоной хэмжээн, үүсэлэгдэхээр тушаагдаха хонин бүхэнэй шэгнүүр хороогдоо. Тэрэшэлэн хонидой тоо толгой үсөөрүүлэгдээ.

Продукциин өөрынь үнэ сэн нэмэжэ, ажалай бүтээсэ, ажахынуудай ашаг олзо доошолһон байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эршэмтэйгээр хүгжөөлгэдэ юун һаалта хээб? Юуншье үгы. Севооборотнуудые нэбтэрүүлхэдэ нэмэлтэ гаргаша хэрэгтэй байгаа гү? Нютагай эрхэ байдалда тааранги сортын ургамалай үрэһөөр тарилга хэхэдэ хажуу талаһаа туһа хэрэгтэй байба гү?

Ямар ушарһаа Буряад орондо бии болгогдоһон «Бурятская-34» сортын шэниисэ, манайхиһаа урид Шэтын областьдо үргэнөөр тараагдааб. Эдэ бүгэдэ манай үйлэдбэреэ эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хүдэлмэридөө хүжүүнээр хандадаг байһыемнай гэршэлнэ гээшэ. Севооборот нэбтэрүүлжэ баян ургасатай сортын ургамалнуудай һайн үрэһэ хэрэглэнгүй, таряалангай ургаса дээшэлүүлжэ бирахагүймнай эли.

Мал ажалнай мүн лэ иимэ байдалтай. Мал ажалые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болохо үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэреэ нарижуулан һайжаруулха гээшэ зайлуулашагүй хэрэг гэжэ бултанда мэдээжэ.

1978 оной августын 31-дэ республикымнай Хүдөө ажахын министерствын коллеги хони үсхэбэрилгэдэ үүлтэр һайжаруулхаар 1985 он хүрэтэр хүдэлмэриин түсэб баталаа һэн. Энэмнай эгээл һайн, эрдэмэй түйлалтануудаар үндэһэлэгдэһэн, али бүхы талаһаа шэнжэлэгдэжэ харагдаһан түсэб — бүхэли программа бэлэй. Удаань 1979 оной июнь һарада хони үсхэбэрилхэ талаар ороной томо томо эрдэмтэдэй хабаадалгатай научно-практическа конференцидэ Буряад орондо хони үсхэбэрилгые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ талаар заабари (рекомендаци) абтажа һайшаагдаа һэн. Тэрэ гэһээр ехэ саг — бүхэли табан жэл үнгэрөө. Гэбэшье бидэ 1985 ондо хони үсхэбэрилгэеэ хүгжөөхэ талаар заабари, түсэб соо тодорхойлогдоһон нэгэшье зорилгыень бэелүүлээгүйбди.

Энээнһээ уламжалан РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет 1985 оной декабриин 17-до Буряад орондо хони үсхэбэрилгые гүримшүүлхэ талаар түсхай тогтоол абаха баатай болоо һэн.

Бүри үсэглэдэрэй абаһан шиидхэбэриеэ мартажархидаг абари зан республикымнай агропромой ажахынуудай олохон хүтэлбэрилэгшэдтэ зэншэлтэ болонхой.

Хурьгадые гарзагүйгөөр, һайнаар түлжүүлжэ, томо болгон тобиржуулгые хангаха кошарно-базова түрүү аргые олохон жэлэй туршада республика соогоо хаа-хаанагүй нэбтэрүүлжэ бирадаггүй байһанаа юугээршье сагааруулхын аргагүйбди.

Республикымнай ажахынууд диилэнхидээ хурьгадаа буруу аргаар түлжүүлһэндээ шэгнүүрыень һайнаар нэмээжэ, түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ хүргэнэгүй.

Энээнһээ уламжалан республикын колхоз, совхозууд хурьгадаа түрэһэн жэлдэнь гүрэнэй стандартын шэгнүүртэ — туд бүриинь 28 килограммда хүргэжэ тушаадаг ашаг олзотой арга боломжыень хэрэглэжэ шаданагүй. 1985 ондо республикын Хүдөө ажахын министерствын захиралтаар гүрэндэ 200 мянган эрэ хурьга шахажа тушааха даабари ажахынуудта үгтөө һэн. Тэдэ колхоз, совхозууд оройдоол 18 мянган хурьга тушаагаа.

Мүнөө үедэ үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри һуладашанхай, Тиимэһээ республикамнай урагшаа дабшахын орондо гээгдэлһээ гаранагүй. Хонидой шэгнүүр, абтаһан нооһониинь доошолоо. Мүн нооһонойнь утаһан үлүүсэ нарин боложо, хониднай бүри муудажа захалаа. Эрхим классай хонидой тоо толгой олошоруулагданагүй, Үүлтэртэ ажахынууд болохо Загаһатын, Борьёогой совхозуудта хонидойнь шанар хорёод жэлэй саада тээхиһээ һайжараагүй.

Агропром хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэреэ үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаха зэргэтэй. Тиихэдээ ажалаа түрүүлэн энэ хэрэгтэ сэхэ хабаатай кадрнуудай хүдэлмэриһөө эхилхэ болоно. Үүлтэртэ малай нэгэдэлэй хүтэлбэриие мүнөө хүрэтэрөө таһалгаряагүй һэлгэхэ ябадалые һайшаахаар бэшэ. Үнэндөө энэ эмхиин нэрэ хүндые, үүргые дээрэ үргэжэ, мал ажалда түсгаар хуулита болгохо саг тулаа.

Поли, сабшалангай ургасын, мүн адууһа малай ашаг шэмын бага байһанһаа уламжалан республикадамнай хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ сэн түсэбэй ямаршье хэмдэ багтахаар бэшэ аргагүй ехэ юм. Тиимэһээ олохон ажахынууд ашаг олзогүй, горитой хоноор үри шэридэ ороно. Ажахынгаа ашаг олзые дээшэлүүлхэ тухай бодомжолонгүй, гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуудаг хүтэлбэрилэгшэдые юун гэжэ нэрлэлтэйб.

Табан жэлэй туршада колхоз, совхозуудай түйлаһан дүнгүүд баясамаар бэшэ байна. Гансахан 1985 ондо 106 совхозуудай гушан хоёр ажахынь жэлээ бүхыдөө 7 миллион 303 мянган түхэриг үри шэритэйгээр түгэсхөө. Тэрэ тоодо эдэнэй 14 ажахынь продукциингаа үнэ сэндэ 75 процент нэмэлтэ түлбэри абаһан юм. Тусхайлбал, 535 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан аад, 400 мянган түхэригэй үри шэридэ ороһон Шитханай совхоз (директорынь М. М. Бакиров), «Шергинский» совхоз (директорынь В. Н. Костриков байһан), 503 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абабашье, 550 мянган түхэригэй үри шэридэ ороһон Кировэй нэрэмжэтэ совхоз (директорынь Б. Б. Балаганов), Ёнгорбойн совхоз (директорынь В. Ш. Порхоев), «50 лет Октября» совхоз (директорынь В. Ц. Дубшанов), Ехэ Нугын совхоз (директорынь П. Ц. Дашиев), Сутайн совхоз (директорынь Д. Е. Кравцов) болон бусад ажахынуудта шанга эрилтэ табихаар болоо.

Манайда үри шэридэ ородоггүй, ашаг олзоёо улам арьбадхадаг жэшээтэ һайн колхоз, совхозууд олон. Тодорхойлбол, түрүү ажахынуудай коллективүүд нэмэлтэ түлбэри абангүйгөөр ашаг олзоёо дээшэлүүлжэ шадаа. Жэшээлбэл, Оёрой совхоз (директорынь С. М. Филиппов), «Целинный» совхоз (директорынь Ц. Р. Ринчинов), Хамниин совхоз (директорынь А. Ц. Моролдоев), «Большереченский» совхоз (директорынь Л. К. Левитин), Загаһатын совхоз (директорынь Д. Б. Батомункуев) һайшаалтай. Оройдоол 600 гектар хахалагдадаг газартай, таригдаһан ороһото ургамалнуудынь эдеэшэжэ үрдидэггүй. Туранай совхоз (директорынь И. С. Маншеев) 190 мянган түхэриг ашаг олзо оруулаа, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь А. М. Калашников) 500 мянган түхэриг, нэмэлтэ түлбэритэйгөөр 1110 мянган түхэриг олзо оруулаа. «Родина» колхоз (түрүүлэгшэнь В. В. Черных) жэлээ олзотойгоор түгэсхөө. Эдэ ажахынууд үри шэридэ ороһон ажахынуудтай хүршэлэн, байгаалиин адли эрхэ байдалтай нютагуудта оршодог юм.

Бидэ КПСС-эй XXVII съездын эрилтын ёһоор, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриие эсэсэйнь дүнгөөр сэгнэдэг болохоор ажалаа үндэһөөрнь хубилгаха зэргэтэйбди. Эндэ ажалай бүтээсын, газарай, адууһа малай ашаг шэмын эрид дээшэлһэниинь, мүн ажахынуудай ашаг олзын улам нэмэһэниинь хараада абтаха байна.

Саашадаа үйлэдбэриин технолог болохо хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ саг тулаа.

Энэ табан жэлэй туршада мяха үйлэдбэрилгэеэ 38, һү — 22, үндэгэ 26 процентээр дээшэлүүлхын тула ажахы, район бүхэндэ гээгдэлһээ гаража, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ замда гаргахаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхэ эрилтэ табигдана.

Гол баялиг болохо газарай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар ехэ ажал хэгдэхэ юм. Байгша ондо ажахы бүхэндэ эрдэмэй түйлалтануудаар үндэһэлэгдэһэн гурим нэбтэрүүлгые түгэсхэжэ, 1988 он болотор севооборотнуудые үргэлжэдэнь хэрэглэхэ, мүн энэ табан жэлэй эсэстэ газарай хурьһэ хамгаалха бүхы комплексно хүдэлмэриие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ёһотойбди. Эдэ бүхы хүдэлмэри ябуулһанай ашаар табан жэлэй эсэстэ 575 мянган тонно таряа, 121 мянган тонно хартаабха, 46 мянган тонно овощ абадаг болохобди. Мүн Улаан-Үдэ, Гусиноозерск, Хяагта городуудай шадархи зонодо оршодог ажахынуудта овощ, хартаабха ехээр таригдадаг болохоор хүлеэгдэнэ.

Энэ табан жэлдэ малай тэжээл элбэгжүүлхэ комплексно программа зохёогдожо бэелүүлэгдэхэ юм. Тэрэшэлэн ороһото—буурсагта ургамалнуудай тарилга үргэдхэгдэжэ, бёлогоор элбэг донник, рапс, тоһолиг редька ехээр таригдадаг болохо байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ уһанай ажахын барилгада 79,6 миллион түхэриг гүрэнэй мүнгэн һомологдоо. Мүнөө үедэ 161,3 мянган гектар уһалагдадаг, 48 мянган гектар хатаагдаһан газартайбди. Ажахы бүхэндэ малай тэжээл элбэгээр хуряажа абахаар үрэжэлтэй газар бии юм. Хэрбээ энэ баялигаа ашагтайгаар хэрэглэбэл, продукци ехээр абажа бэлдэхэхэ зорилгоёо сүм бэелүүлжэ шадахабди.

Республикымнай колхоз, совхозуудта уһалагдадаг газараа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ дүй дүршэл бии. Жэл бүхэндэ олон бригада, звенонууд даалгагдаһан газарайнгаа гектар бүриһөө 60 центнер үбһэ, 450 центнер кукурузын ногоон эшэ набша, 500 центнер овощ хуряана.

Гэбэшье республика дотор мелиораци хэгдэһэн газар һанаһанда хүрэмөөр ашаглагданагүй. Илангаяа уһалагдадаг хахалагдаһан газартаа эзэн бусаар ханданабди. Уһанай ажахын объектнүүдэй проект дутагдалтайгаар зохёогдоно.

Үнгэрһэн табан жэлдэ уһалагдадаг газар ашаглаха түсэб 76 процент, сабшалан, бэлшээри үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри 71,5 процент бэелүүлэгдээ. Жэшээлбэл, Хурамхаанай районой Түнгэнэй уһалууриин түхеэрэлгэ хуушанайнь һубаг, ханааб дээрэ баригдажа, 500 мянган түхэриг гаргашалагдабашье, тэндэһээ гектарай 12—17 центнер үбһэ, зеленко абтана. Энэнь урданай үеынхиһөө нилээд бага байха юм. Иимэрхүү байдал Зэдын районой Үшөөтэйн уһалууриин түхеэрэлгэдэ үзэгдэнэ.

Предприятинуудай, эмхинүүдэй, хүн зоной хубиин хамһабариин ажахынуудай арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэхэ зорилго табигдана.

Экономикын аграрна секторэй байдалые найдамтай һайн болгохын тула хүтэлбэриинь нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд урагшатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной январиин 9-нэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной мартын 13-най «1981—1985 онуудта ба 1990 он хүрэтэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашаданъ комплексноор хүгжөөхэ тухай» тогтоолнуудай үндэһэ һуури дээрэ арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ республикын экономико хүгжөөгдэһэн байна.

Түсэбтэ табан жэлэй туршада республикын арадай ажахын һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан капитальна һомололго 23 процент ехэ болоо.

Табан жэл соо олон мянган түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа. Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводто шэнэ цохүүд, Каменскын түмэр бетон зүйлнүүдэй, Улаан-Үдэ хотодо хүнгэн бетон хэрэгсэлнүүдэй заводууд, Северобайкальск хотодо һүнэй завод болон үйлэдбэриин бусад объектнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Улаан-Үдэдэ 10 мянган номерой АТС баригдаһан, 2966,1 километр утатай зайн гал дамжуулха шэжэм утаһан татагдаһан байна.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй, Түгнын уурхайн, Витимэй модо бэлэдхэлэй предприятиин, Селенгинск тосхондо холимол тэжээлэй заводой, Улаан-Үдэ хотодо үргэлжэ ханатай гэр барилгын 2-дохи заводой, ханын материалнуудай заводой, Гусиноозерск хотодо ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилга эхилэгдэнхэй.

Хүдөө ажахыда 764,6 миллион түхэригэй, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэглэмжын 414,8 миллион түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада үгтөө. Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ горитой хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ.

Гэбэшье барилгын хүдэлмэриин хэмжээн экономикын хэрэглэмжэнүүдые хангана гүй, гэр байра бариха талаар түсэбүүдые дүүргэлгые һаатуулна.

Капитальна һомололгонуудые ашаглаха талаар 1986 оной нэгэдэхи кварталай түсэб 92 процент, гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэб 87 процент дүүргэгдээ. Городууд хоорондын телеграфно-телефонно автомат хэлхеэ холбоон, мүн тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин һалбаринуудай хоорондохи холбоон саашадаа хүгжөөгдөө. Гэхэтэй хамта илангаяа Улаан-Үдэ хотодо хэлхеэ холбооной хүгжэлтын хэмжээн республикын улам ехэ боложо байгаа хэрэглэмжэнүүдһээ горитойгоор гээгдэнэ. Гансал Улаан-Үдэдэ телефон тогтоохо талаар хүнүүдэй 25 мянган мэдүүлгэ хангагдаагүй байһаар.

Һүүлэй үедэ харгы барилгын талаар нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. Гэбэшье хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр эмхидхэһэнһээ уламжалан, харгынуудые ашаглалгада оруулха табан жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

Социальна политика болбол социализмые бүхы талаарнь нарижуулан һайжаруулха талаар партиин хараа шугамай таһаршагүй хубинь мүн. Һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор гэр байрын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ. Гансал Улаан-Үдэ хотодо 583 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ ашаглалгада оруулагдаа. Хүдөө нютагуудта гэр байра бариха хэрэг хараа байса һайжарна.

Тиигэбэшье, республикын хото городууд болон һуурин тосхонуудта байрын асуудал шиидхэгдээгүй асуудалнуудай нэгэниинь байһан зандаа. Тус асуудалые шиидхэхын тулада Советүүдэй бүхы арга боломжонуудые, этигэмжэ түлөөлэлгые хэрэглэжэ шадаагүйбди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Табан жэлдэ гэр байра ашаглалгада оруулха түсэб оройдоол 68 процент дүүргэгдээ. Байгша оной түрүүшын кварталай түсэб баһал дүүргэгдээгүй. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, ажалшадай зүгһөө олон тоото гомдолнууд ороно. Мүнөөдэрэй байдалаар Улаан-Үдэ хотодо 24007 гэр байра абаха ээлжээн байна. Гансал «Электромашина» заводто 693 хүн гэр абаха ээлжээндэ байдаг, гэбэшье заводой хүтэлбэрилэгшэд гэр байра даншье һаа муугаар барина.

1984 ондо республикын Верховно Соведэй сесси дээрэ прибор бүтээлгын нэгэдэлэй генеральна директор нүхэр И. С. Медведев шанга шүүмжэлэлдэ ороһон юм. Гэбэшье, тус нэгэдэлдэ гэр байра ба социально-соёлой хэрэглэмжын объектнүүдые бариха талаар байдал һайжарнагүй.

2000 он болотор хугасаада совет бүлэ бүхэниие квартираар гү, али гэрээр хангаха талаар съездын заабариие дүүргэхын тулада хамтынгаа хүсөөр оролдохо хэрэгтэй. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ бүхы министерствэнүүд болон албан зургаанууд ажалша коллектив бүхэн, арадай депутадуудай нютагай Совет бүхэн хубитаяа оруулха ёһотой.

Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгын хэмжээн дээшэлнэ. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, үргэдхэхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Байгша оной январьһаа хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд экономическа шэнэ эрхэ байдалда хүдэлнэ.

Табан жэлэй туршада республика дотор розничнэ эд бараанай эрьесын хэмжээн 21,0 процент, ниитын эдеэ хоолой — 18,8 процент ехэ болоо. Гэхэтэй хамта худалдаа наймаанай һалбарида горитой дутуу дунданууд бии.

Имагтал экономическа болон социальна түсэбүүд нютагуудтахи эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэхэ нүлөө ехэтэй гол арга болоно. Һалбаринууд болон нютагуудай, нютагай Советүүд болон дээдэ зургаануудта хабаатай предприятинуудай аша туһань иимэ түсэбүүд дотор хамтадхагдаха ёһотой. Шэнэ заводой, фабрикын гү, али комбинадай баригдаһан газарта байрын гэрнүүд болон һургуулинууд, больницанууд ба магазинууд, кинотеатрнууд болон стадионууд, хүүгэдэй сад-яслинууд нэгэн доро баригдаха зэргэтэй аад, зарим газарта иимэ юумэн хэгдэнэгүй.

Гусиноозерск хотодо ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээн ашаглалгада оруулагдаа, 2-дохи ээлжээнэй барилга эхилээ гэжэ таанад мэдэнэт. Тэндэ бусадшье промышленна предприятинууд баригдана. Хотын хүн зон олошорно. Тэрээнтэй хамта социальна талаар хэрэглэмжэнүүдынь ехэ болоно. Эдэ асуудалнууд арадай депутадуудай городской Соведэй анхаралда ходо байлгагдадаг. Гэбэшье промышленна болон баригдажа байгаа предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хүнүүдтэ ажалай болон ажаһуудалай эрхэ байдал байгуулгые хэрэгсээдэггүй зандаа. ГРЭС-эй 2-дохи ээлжээнтэй нэгэн доро ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаһан поликлиникэ, хүүгэдэй сад-яслинууд, соёлой байшан, худалдаа наймаанай түб, бани болон бусад объектнүүд мүнөө болотор ашаглалгада үгтөөгүй. Барилгын хүдэлмэриие гээгдэлдэ оруулһан хүтэлбэрилэгшэдтэ КПСС-эй горком болон горсовет заабари үгэхэ бээз гэжэ бидэ хүлеэнэбди.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда байгаалиие хамгаалха асуудал ехэ шангаар табигдана. Байгаалиин нөөсэнүүдые хэрэглэлгын талаар хиналта шангадхаха шухала гэжэ партимнай тоолоно. 91 предприятида уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд хүдэлдэг. Гэбэшье гол мүрэнүүд болон агаарай дайда бузарлагдана, ой модо хамгаалха талаар горитой дутуу дунданууд бии. Ой соо гараһан түймэр байгаалида горитой ехэ хохидол ушаруулна. Модо комплексноор болбосоруулга бэелүүлэгдэнэгүй. Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ баталан абтаһан тогтоолые дүүргэлгын хойноһоо республикын Министрнүүдэй Совет, зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд саг үргэлжын хиналта үшөөл тогтооногүй. Хиналтын бэелүүлэгдэдэггүй дээрэһээ уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые барилгада зорюулагдаһан мүнгэ зөөри жэл бүри хүсэд ашаглагдангүй үлэнэ.

Хүнүүдэй элүүр энхые хамгаалха гээшэ социальна шухала зорилго мүн. Шэнэ техникэ хэрэглэжэ, хүдэлмэриин газарнуудта медицинскэ шалгалта саг үргэлжэ үнгэргэжэ, медицинскэ хангалгые һайжаруулха, мүнөөнэй эмнэлгын эмхи зургаануудые байгуулха зорилго шиидхэхэ болонобди.

Харин капитальна һомололгонуудай муугаар ашаглагдадаг дээрэһээ эмнэлгын эмхи зургаануудай материально-техническэ баазые хүгжөөлгэдэ горитой дутуу дунданууд бии.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай реформо бэелүүлхэ, һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, һурагшадай мэргэжэлээ шэлэн олохо хүдэлмэри урагшатайгаар бэелүүлхын тула үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой. Тиихэдэ мүнөө үеын үйлэдбэриин научна үндэһэ һууриие гүнзэгыгөөр шудалха хэрэг шухала болонхой. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада 8725 һууритай ясли болон саадууд ашаглалгада оруулагдаа. Тиигэбэшье үхибүүдые тиимэ эмхи зургаануудаар хангаха ябадал бирагүйгөөр шиидхэгдэнэ.

Ажалшадай сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэхын тула соёлой байшангууд, клубууд, библиотекэнүүд болон соёлой-спортивна комплекснуудай хүдэлмэриие һайжаруулга нютагай Советүүдэй шухала зорилго болоно.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ һаяхан хүн зоной сүлөө сагые яажа эмхидхэдэг тухай Улаан-Үдэ хотын, Хэжэнгын районой арадай депутадуудай Советүүдэй ябуулдаг хүдэлмэри хаража үзэгдөө һэн. Эдэ дурсагдаһан Советүүд болон бусадшье Советүүд хүн зоной сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэхэ талаар яһала оролдолго гаргана. Гэхэтэй хамта дутагдалнууд үшөөл олон. Соёлой болон спортын эмхи зургаанууд хүдэлмэреэ үшөөл шэнэдхэн һайжаруулаагүй байһаар.

Совет хүнүүдэй соёл-гэгээрэл болон ухаан бодолой талаар ургалтада архидалга ба алкоголизмтай тэмсэл ехэ үүргэ дүүргэнэ. Түрүүшымнай дүнгүүд яһала гэмгүй һайн гэхэдэ болоно. Архи ууха ябадал хороогдоо. Архидалгаһаа уламжалдаг бусад муу муухай ябадал үсөөрөө. Гэхэтэй хамта архидалгада эсэргүүгээр ябуулагдадаг хүдэлмэри саашадаа нарижуулагдаха ёһотой.

Эдэ болон бусад асуудалнуудые шиидхэхэ талаар арадай депутадуудай Советүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Республика доторнай районно, городской, поселково, сельскэ болон сомоной 249 Советүүд, 10 мянга гаран депутадууд тоологдоно. Энэмнай ехэ хүсэн гээшэ. Советүүдэй хүдэлмэриин онол арга болон янза түхэлые саг үргэлжэ нарижуулха гээшэ нютагай Советүүдэй мүн лэ шухала зорилгонуудай нэгэн болоно бшуу. КПСС-эй XXVII съезд шэнэ ёһоор ажаллаха таарамжатай эрхэ байдал олгобо. Мүнөө Советүүдэй ажал ябуулга заседанинууд болон зүблөөнүүдэй тоогоор бэшэ, харин бодото дүнгүүдээр сэгнэгдэхэ байна.

Республикын олохон Советүүдэй ажал ябуулга һүүлэй үедэ нилээд эдэбхижээ, Советүүдэй гүйсэдкомуудай, саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүд болон постнуудай эмхидхэлэй хүдэлмэри ба харюусалга дээшэлээ. Районууд, городууд, хүдэлмэришэнэй тосхонууд болон һууринуудай экономическа болон социальна хүгжэлтэдэ Советүүдэй үзүүлдэг нүлөө дээшэлээ. Арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской, Түнхэнэй, Хойто-Байгалай районно Советүүдэй хүдэлмэридэ шэ-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд — [illegible] нэхэгшэ Т. Н. Гаврилова, ЗММК-гай кран жолоодогшо Е. А. Русина, Холтоһоной уурхайн хүдэлмэришэн А. Н. Москвитин, Улаан-Үдэ станциин хүдэлмэрилэгшэ А. Б. Андреева, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай МТФ-эйн һаалишан Т. Х. Бадмацыренова сессиин забһарлалгын үедэ. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

Гусиноозерско горкомой нэгэдэхи секретарь, С. АРЖАНОВИЧ:

...йхан районоймнай ...сэжэ болон по-...дүүдтэ эзлэжэтэ ...ргэдэжэ, партиин ...ын шиидхэбэри-...то дээрэнь сум ...аар ябуулагдаха ...дүбшэн хэлсэгдэ-...хэмжээнүүд ха-... байна. Манай ...урин, тосхон бү-...эной ажаhуудалай ...рэглэмжэнүүдые ...эр хангахаар го-...лмэри ябуулаг-... Урда жэлнүүдтэ ...аллаха, амарха, ...аарамжатай зо-...дал байгуулха та-...шэ ажал хэгдээ. Новоселенгинскын ...стайн сомоной, ...поселково Со-...епутадууд гори-...ябуулhан байна. ...р хараалагдаhан ...ань диилэнхи ху-...айгаар бэелүүлэг-

...р район соомнай алкоголизмтай ...hөөрнь усадхаха ...рэтэй хүдэлмэри ...hуурин, тосхо-...хүнэй хабаадал-...хаа-хаанагүй үн-...архигүй, архидал-...байгуулха шиид-...олоной дуугаар ...табаа. Улад зоной ...ажахынуудай түб ...промышленна ...магазинуудта ...лагдахаяа болижо, ...гай хорото ааша-...үсөөрүүлэгдээ. ...Участок бүхэндэ ...hайжаржа, ажа-...шье эрид дээшэ-

...гай, алкоголизмтай ...жэ, үндэhөөрнь ...аар ябуулагдажа ...най саашадаа улам ...буулагдаха ёhотой. ...үүдай, спортивна түхеэрэлгэнүүдэй ажалые сэхэ элсүүлхэ болонобди. Мүн хүн зоной дунда архиин, алкоголизмын хорон тухай ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха юм.

hунгагшадай захилнуудай дүүргэлтэ тухай.. Арадай депутадуудай районно Соведэй депутат, Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой директор В. Г. Жалсанов hунгагшадайнгаа захилые бэелүүлхэ талаар горитойхон оролдолго гаргана. Богонихон болзор соо Жаргалантын сомоной Соведэй харьяата газар дээрэ фельдшерскэ пункт, үхибүүдэй саад, магазин, үйлэдбэриин бусад барилганууд бодхоогдоо.

Тиихэдэ Сэлэн-Дүүмын механическа заводой директор, поселково Соведэй депутат Ю. А. Леонов hунгагшадайнгаа захилнуудые болзортонь дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Манай районой харьяата нютагуудhаа дэбжүүлэгдэжэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ hунгагдаhан депутадууд Н. Н. Найданов, С. В. Ангапов, Д. Т. Цыремпилов гэгшэдтэ hунгагшадай үгэhэн захил саг болзортоо дүүргэгдэжэ биранагүй.

Районой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын hарануудта амжалтатай ябана. Колхоз, совхозуудНай мяха, hү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха I кварталайнгаа түсэбые сум дүүргээд, мүнөө түрүүшын хахад жэлэй даабари амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө шармайн оролдоно. Жэлэй эхинhээ хойшо малай гарза хороогдожо, нёдондонойхиhоо 2,5 мянган хурьган олоор абтажа түлжүүлэгдэнэ. Хабарай тарилгын хүдэлмэри hайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээ. Энэ жэлдэ газараа үтэгжүүлжэ үhалха хүдэлмэреэ урдынхиhаа hараар урилшалан ябуулаабди.

...депутадуудай Улаан-Үдын Железнодорожно райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. К. КУКШИНОВ:

...халгын зам ха-...ын табан жэлэй ...дэлмэриингөө тү-...е эрид хубилгаха ... Мүнөө урдынгаа ...үйлэдбэриин учас-...ые хүтэлбэрилжэ ...байhыемнай бүхы ...днай элишэлнэ. Ма-...нэгэдэхи кварта-...эбые гол түлэб бэе-... Зүгөөр усадхагда-...удалнууд олон. Рай-...дэ ородог завод, ...эгдэлнүүдэй кол-...ажалай бүтээсэ дээ-...талаар ехэ хэмжээ-...бэелүүлнэ. Гэбэшье ...ажаhуудалай хэрэг-...та талаар hайн ...эгдээгүй байhаар. ...хүүргэнүүдэй түмэр ...удай, «Бурятферм-...ууд байрын гэр-...ёлой-спортивна байшан, үхибүүдэй ясли-садуудые, мүн ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха бусад барилга үргэнөөр ябуулнагүй.

Райондомнай зундаа үхибүүдэй ажалай, амаралтын лагерьнуудые шэнээр барижа ашаглаха түсэб бэелүүлэгдэнэгүй. Энэ шухала хэрэгтэ тон томо предприятинууд болохо Ажалай Улаан Тугай ордентэ авиационно, Ленинэй ордентэ ЛВРЗ-гэй, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводуудай хүтэлбэрилэгшэд хангалтагүйгөөр хандана.

hүүлэй жэлнүүдтэ райондомнай байрын гэрнүүд олоор баригдабашье, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха байшан, соёлой-спортивна түхеэрэлгэнүүд, магазин, үхибүүдэй ясли-садууд болон бусад барилга хэгдэнэгүй.

...элүүрые хамгаалгын министр, депутат Л. Д.

...й XXVII съезд дээ-...оной hуудал байда-... hайжаруулжа, элүү-... хүдэлмэреэ ашаг-...үүлхэ эрилтэ табиг-... Үнгэрhэн табан ...уудаа республикым-...ые хамгаалгын хү-...шэд улад зониие ..., hайн шанартай-...ые, үбшэ хабшанhаа ...ажалаа бараг hай-...даа.

... хүн зоной элүү-...галгын хүдэлмэри бү-...гаар эмхидхэжэ, ... тула ехэ барилга ...ёhотой. Зүгөөр hүүлэй жэлнүүдтэ поликлиникэ, больницануудай барилга удаан болзорто үнжэгайруулагдана. Жэшээлбэл, Баргажан hууриндахи хирургическа корпусой барилга hаядаашье дүүргэгдэхээр бэшээр ябуулагдана. Мүн Яруунын райондо элүүрые хамгаалгын барилганууд муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Агропромой ажахынуудта 30 амбулаториин, фельдшерскэ 70 пунктын гэр байра шэнээр баригдахаар хараалагданхай. Энэ барилгаяа бусадтал адли үнжагайруулангүй ябуулхын түлөө оролдохо, шалгаха хэрэгтэй.

...строй» гэжэ барилгын управлениин 19-дэхи ...радай проходчик, депутат В. А. КОЧАНОВ:

...й тоннель баригша-... ехэ зорилгонууд ..., Иланхая ма-...ай барилгашад ха-... фрёо геологическа ...ээнэ. Тоннель мал-...дымнай гэшүүд со-...рысөөндэ таhалга-...ай hуури эзэлдэг ...эн кварталай дүн-...ктивнай түрүү зэр-...hэн.

...бүтээсэ дээшэлүүл-...эриин шанар hай-... тула хамтын под-...ээр хүдэлмэрил-...ида элдэб шал-... hула байха ушар ... Гэбэшье, үнгэрhэн ...лективнай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Байгша ондо отрядаймнай барилгашадта ехэ түсэб, зорилгонууд хараалагданхай. Тодорхойлбол, ажалайнгаа түсэбые 13 процент дээшэлүүлхэбди. Энээниие бэелүүлхын тула мүнөө участок бүхэндэ доторой арга боломжонууд элирүүлэгдэнэ.

Манай ажалда хүшэр бэрхэшээлнүүд ушардаг. Жэшээлбэл, хүдэлмэришэднай хүдэлмэридөө тусгаар түхеэрэгдээгүй ащаанай автомашинаар абаашагдана. Энэмнай гэнэ үсэл сахиха дүримөөр таарахагүй хэрэг ааб даа. Теэд манда муу харгы ядамаггүй дабаха тусгаар автобус мүнөө хүрэтэрөө үгэнэгүй ха юм.

hүүлэй үедэ архидалгатай, алкоголизмтай тэмсэжэ, үндэhөөрнь усадхаха талаар зарим тэды ажал хэгдэбшье, hанаhанда хүрэмөөр дүн түйлагданагүй. Саашадаа энэ хүдэлмэридэ ниитын бүхы эмхинүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёhотой.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, депутат С. Н. БУЛДАЕВ:

— Арадай хэрэглэлэй эд бараагаар хангалга — байгша табан жэлэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Илангаяа соёлой ажаhуудалай, ажахын, сад-огородой хэрэгсэлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэй.

Энээнhээ уламжалан, үнгэрэгшэ табан жэлэй дүнгүүдые хараа haa, эдэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын ургалта тон бага байгаа. Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын талаар дутуу дунданууд олон.

Нютагай коэффициентын дээшэлэгдэhэнтэй дашарамдуулан, 1990 он хүрэтэр республикымнай салин хүлhэнэй фонд 160 миллион түхэригөөр нэмэжэ, хүн зоноймнай олзо доход бүри ургаха болоно. Тиимэhээ арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгын эршые бүри шангадхаха шухала. Тиигэхын тула үйлэдбэриин хүсэнүүдые хэрэглэлгын нөөсэнүүдые бүри дүүрэнээр ашаглаха ёhотойбди. Жэшээнь, мүнөө дээрээ гадар трикотаж хубсаhанай фабрикын хүсэнүүдэй 60 процентнь, нютагай промышленностиин предприятинуудай — 86 процентнь, мебель бүтээдэг предприятинуудай 90 процентнь ашаглагдана.

ЛВРЗ, ЦКК, «Бурятферммаш» нэгэдэл, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод, бусад предприятинууд арадай хэрэглэлэй эд бараа тон багаар гаргана. Тэдэнэр үйлэдбэриин фонднуудай нэгэ түхэригтэ оройдоол 5—10 мүнгэнэй тиимэ хэрэгсэлнүүдые бүтээнэ. Тиимэhээ авиационно заводто, прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ адляар фонднуудай 1 түхэригтэ 40-өөд мүнгэнэй эд бараа үйлэдбэрилхэ хэрэгтэй.

Арадай хэрэглэлэй эд барааннуудай муу шанартай байhан дээрэhээ республикын промышленность 1985 ондо 400 мянган түхэригэй хохидолдо орожо, 116 hэргылэмжын бэшэг абаа. Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлдэ, гадар трикотаж хубсаhанай, hэеы гутал дарадаг фабрикануудай, бусадшье предприятинуудай гаргадаг эдлэлнүүдэй шанарынь олон ушарта хангалтагүй байдаг.

Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын аша туhануудай хүн бүхэндэ хүртэсөөр манай республика Россин Федераци соо 68-дахи hуурида ябадаг. Промышленна, хүдөө ажахын предприятинууд хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгада ёhоор хабааданагүй. Жэшээнь, манай нэгэшье предприятида захилнуудые абадаг пункт үгы. Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Соведүүдэй үүргэ ехэ. Республикын Министрнүүдэй Совет, Госплан арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые нягта хиналта доро саашадаа абаха болоно.

Арадай депутадуудай Загарайн районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. А. ЧЕРЕПАНОВ:

— Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай районой промышленностиин хэмжээн 24,7 процентээр ургаhан, бэлэдхэгдэhэн модоной нэгэ кубометрhээ абтадаг продукциин хэмжээн дээшэлhэн байна. Хартаабха үйлэдбэрилгэ энэ үе соо 2,5 дахинаар, овощ — 28 процентээр, мяха үйлэдбэрилгэ 1,9 дахинаар ургаа, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 41 процентээр дээшэлээ. 1300 бүлэнүүд гэр байрынгаа эрхэ байдалые hайжаруулаа, хүүгэдэй 10 саад, тиихэдэ hургуули, больницанууд баригдаа.

Гэбэшье промышленна продукци үйлэдбэрилхэ табан жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй үлөө гэжэ хэлэлтэй. Мүн ноохо тушааха түсэбөө дүүргэжэ бираагүйбди.

Иимэ байдалай ушар шалтагаанууд олон. Хүдөө ажахын предприятинуудта хүтэлбэрилэгшэд ходо hэлгэжэ байгаа. Ажалай үйлэдбэриин журамай hуладаhанhаа мүн лэ горитойгоор хохидоhон байхабди.

Эдэ бүгэдэhөө табшалол хэжэ, байгша табан жэлдэ иимэ ушарнуудые дабтаха эрхэгүйбди. Энэ жэлэй түрүүшын кварталай дүнгүүд яhала hайн. Промышленна продукци үйлэдбэрилгын түсэб 108 процент, ажалай бүтээсээр 104 процент дүүргэгдээ. Мяха, hү үйлэдбэрилгэ мүн лэ дээшэлжэ, малай гарзалалга бага болоо. Ажалай түлөө хүнүүдэй харюусалга, журам hайжараа.

Гэбэшье тээсгэн үнгэрhэн партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг шэмэ бага гэжэ зүбөөр шүүмжэлэгдээбди.

Хүн зоной hуудал байдалай, ниитын гурим сахилгын, бусадшье олон асуудалнуудай түлөө бидэнэр дүүрэн харюусалгатайбди. Партиин XXVII съездын табиhан зорилгонуудhаа уламжалан, Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань hайжаруулжа, бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, олониитые элсүүлхэ талаар гүйсэдкомуудай хүдэлмэриие наринаар хинаха ёhотойбди.

hунгагшадай захянуудые дүүргэлгэдэ ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Мүнөө манай районой hунгагшадай захянуудай 30 процентнь дүүргэгдээ. Гэбэшье Эрхирэг hууринда дунда hургуули баригданагүй, хүүгэдэй саадууд дуталдана. Республикын Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет эдэ асуудалнуудые анхарха гэжэ найданабди.

Бэшүүрэй совхозой хонишон, депутат В. О. БАЗАРОВА:

— Депутадаар hунгагдаhан ушарни намда ехэ уялгануудые даалгаа. Элдэб асуудалнуудаар hунгагшаднай намда хандадаг гээшэ. Энэ үе соо 3 сельскэ Соведүүдэй хүн зоной урда би тоосообо. Намда үгтэhэн захянуудай зариманиинь дүүргэгдээ, нүгөөдэнь үшөө үдэы байhаар. Жэшээнь, Шэбэртэдэ соёлой-спортивна комплекс бодхоохо асуудал шиидхэгдэнэгүй. hууринай мүнөө үеын эрхэ байдал түс нютагаархидай баян ёhо заншалнуудта яашье хүрэнэгүй.

Имэшье эрхэ байдалда манай совхозой профсоюзна клубай эбтэй коллектив энэ үбэлжэлгын үедэ малшадые хангаха талаар ехэ хүдэлмэри дүүргээ. Архидалгагүй түрэ нютагтамнай болоо hэн. Февраль hараhаа архигүй нютаг болохо гэhэн шиидхэбэри хамтын суглаан дээрэ баталаабди.

Новосретенскэ hууринда хүүгэдэй саад барюулха захятай hэм. Теэд тэрэнэй барилга үшөөл эхилээдүй.

Манай республикын эрхэ байдалда хонин ажалые hайжаруулга хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар горитой нөөсэнь болоно, Теэд заншалта энэ hалбарие хүгжөөлгэдэ hүүлэй жэлнүүдтэ бэрхэшээлнүүд ушардаг болонхой. Энээн тухай республиканска газетэнүүдтэ толилогдоhон республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Сагановай статья соо зүбөөр хэлэгдээ. Нээрээшье хонин ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ hаад табидаг дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд манда олон. 1985 ондо манай совхоздо зуун хонин бүриhөө оройдоол 66 хурьган абтаа. 10-дахи табан жэлдэ хонин бүриhөө дунда зэргээр 2,6 килограмм ноохон, 11-дэхи табан жэлдэ — 2,9 килограмм хайшалагдаа. 1 центнер ноохоной өөрынь үнэ сэн аяар 1255 түхэриг болоно гэхэ гү, али түсэбэйхиhөө 400-гаад түхэригөөр дээшээ болоно.

Фермэ, отара шадарай участогуудые бии болгохо тухай үнинэй хэлсэгдэдэг аад, юушье үнэндөө хэгдэнэгүй. Тэндэ олон жэлэй ногоо тарижа, ургуулаа haa, зун, намартаа үрэжүүлэгдэхэ хонидоо тэндэ бэлшээгээ haa, ехэл ашагтай байгаа. Магад, энэ жэлдэ тиимэ участогтай болохо гүбди? Малшадай ажалайнь эрхэ байдалда зохихо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Тиихэдэнь манай совхоздо хонидой 3 хото hандаржа, hалахаяа байна. Харин шэнэ хотонуудай барилга РАПО-гай түсэбтэ оруулагдаагүй. Үйлэдбэрин хажуугаар hуудал байдалыемнайшье мартахаар бэшэ. Малай шэнэ байра, комплекснуудые барихадаа, столово, бани гэхэ мэтэ объектнүүдые түсэбтэ заабол оруулха шухала.

Хонин ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар бүхы нөөсэнүүдые ашаглаха уялгатайбди, 1979 онhоо ажахын тоосоондо оронхойбди. Энэ жэлhээ хамтын подрядаар хүдэлжэ эхилээбди. Иимэ гуримаар хүдэлхэдөө харюусалгамнайшье дээшэлээ.

КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат С. Л. ГАТАПОВ:

— Арбан хоёрдохи табан жэлдэ районоймнай промышленностиин хэмжээн 21 процентээр дээшэлхэдээ, энэ ургалта гол түлэб ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй үндэhөөр түйлагдаха болоно. Хүдөө ажахын продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээн 19 процентээр дээшэлхэ. Партиин XXVII съездын үүсхэhэн ажалай дэбжэлтые нютагай Соведүүд баталхые оролдоно. Бүхыдөө район доторнай 450 арадай депутат хүдэлдэг юм. Бултадаа үйлэдбэриин гол шухала участогуудта табигданхай.

Байгша оной 1-дэхи кварталай түсэбые продукци үйлэдбэрилгэ болон тушаалгаар промышленностьмнай урагшатайгаар бэелүүлээ. Хүдөө ажахыншье предприятинууд продукци гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ жэншэдгүй бэелүүлээ. Абтаhан түл урданайхиhаа hайнаар томо болгогдоно.

Районойнгоо хүн зоной hуудал байдалые hайжаруулха асуудалнуудта онсо тогтохо хүсэлэнтэйб. Энэ талаар байдалнай хангалтагүй. Жэшээнь, хэдэн жэлэй туршада Закаменск хотодомнай дунда hургуулиин байшан бариха асуудал шиидхэгдэнэгүй. Тиихэдэнь, республикын Верховно Соведэй Президиум энээндэ мүн лэ хамааралсангүй байhаар.

Райгүйсэдком, дотоодын хэрэгүүдэй таhаг тон муу, хууршарhан уйтан гэрнүүд соо байдаг. Юрэнхыдөө, социально-соёлой барилгын талаар ехэ хүшэр байдалтайбди. Горгүйсэдкомдо байрада хэрэгтэй 800 хүнэй мэдүүлгэнүүд сугларанхай. Эдэмнай өөhэдын гэрнүүдые бодхоодоггүй гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд: багшанар, врачнууд, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд болоно. Тэдэнэй тоо хородогшьегүй. Юундэб гэхэдэ, гэр байрануудые гол түлэб бодхоодог Зэдын комбинат нэн түрүүн өөhэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдые хангаа юм ааб даа. Харин 1—2 дабхар гэрнүүдые город соо бариха зүбшөөл үгтэдэггүй.

Худалдаа наймаанай социальна үүргэнь бултанда ойлгосотой. Теэд худалдаа наймаанай талмайнуудаар хангалга оройдоол 81 процентдэ хүрэдэг. Байhаншье кафе, магазин, столовонууднай болбосон түхэлтэй гэхээр, бэшэ. Транспортаар районмнай илангаяа хуряалгын үедэ ядалдадаг гээшэ. Ниислэл хотоhоо 60-аад хүрэтэр машина эльгээгдэжэ, гүрэнэй нилээд ехэ мүнгэн гаргашалагдана. Эндэхи автотранспортна предприятида 25—30 машина нэмэжэ үгөө haaнь, энэ асуудал зүб тээшээ шиидхэгдэхэ байгаа.

«Бурятэнерго» гэжэ управлениин эрхилэгшэ, депутат Г. О. БОРИСОВ:

Буряадай энергосистемын коллектив 1986 оной нэгэдэхи кварталай түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргэбэ: электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ түсэб 100,8 процент, элшэ дулаа үгэхэ түсэб 101 процент дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб энэ хугасаа соо 100,6 процент дүүргэгдэбэ.

Гусиноозерско ГРЭС-эй, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй коллективүүд 913 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаа. Гэхэтэй хамта Буряадай энергосистемэ үнгэрэгшэ үбэлэй туршада электрын элшэ хүсэ ба элшэ дулаа алмаха талаар хэмжээнүүдые абаха баатай болоо. Тиигэжэ 1986 оной нэгэдэхи кварталай туршада электрын элшэ хүсэнэй зарим хэрэглэгшэдтэ хизаарлагдаhан ба электрын элшэ хүсэ үгэлгэ саг зуураа зогсоогдоhон байна.

Бидэнэр мүнөө 1986—1987 онуудай үбэлэй үе сагта электрын элшэ хүсээр республикынгаа ажалшадые, промышленна предприятинууд, болон колхоз, совхозуудые hайнаар хангаха тухай бодомжолжо байнабди. Гэхэтэй хамта олон янзын материалнууд, запасной частьнууд, электрическэ түхеэрэлгэнүүд болон сорогонууд дуталдана. Тиимэhээ заhабарилгын хүдэлмэри сагдарыдань хэхэ асуудал муугаар шиидхэгдэнэ. Тэрэшэлэн ажалдаа бригадна подряд нэбтэрүүлхэ, ажалай журам hайжаруулха талаар нөөсэ арга боломжонууд бии. Эдэ арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ тушаа хэмжээнүүд абтана. Тодорхойлбол, 1986 оной нэгэдэхи кварталда, 1985 онтой сасуулбал, ажалаа хэнгүй зайгуултаха ушар 1,5 дахин, харин Гусиноозерско ГРЭС-тэ 3 дахин хороо. Энэ зорилго бэелүүлхэдээ ажалша коллективүүдэй хүсэндэ түшэглэнэбди.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ электрын элшэ хүсэ улам ехээр үйлэдбэрилэн гаргахаар түсэблэнэбди. Улаан-Үдын 1-дэхи ТЭЦ-ые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ олон миллион түхэриг гаргашалагдаха. Республикын энергетикые хүгжөөлгэдэ hомологдохо мүнгэн зөөри 1990 он болотор хоёр дахин ехэ болохоор хараагдана. Нэн түрүүшээр Улаан-Үдын 2-дохи ТЭЦ 1988 ондо, Гусиноозерско ГРЭС-эй нэгэдэхи энергоблок байгша ондо ашаглалгада оруулагдаха юм. Тиигэжэ республикынгаа ажалшадые электрын элшэ хүсөөр хангаха хүдэлмэри нилээд hайжаруулагдаха байна.

Арадай депутадуудай Баунтын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. В. ХИНГЕЛОВ:

Манай районой ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэжэ шадаагүй, Ушар тиимэhээ районой партийна организаци болон районно Соведэй гүйсэдком КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар горитой хэмжээ ябуулгануудые хараалаа. Байгша табан жэлэй туршада экономико болон соёлой асуудалнуудые шиидхэлгые хурдадхаха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар эрид hайжаруулха зорилго урдаа табяабди. Түс зорилгоёо урагшатайгаар бэелүүлхын тула хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, ажалай журам ба гурим hайжаруулха гэжэ хэлсээбди. Районой промышленна предприятинууд, барилгын организацинууд болон совхозуудай, хангалгын албанай предприятинуудай урда тодорхой зорилгонууд табигдаа. Тиихэдээ ажалай бүтээсые 12 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэ ёhотойбди. Эдэ хараалhан түсэбүүднай дүүргэгдэхэ юм. Энээниие нэгэдэхи кварталай ажалай дүнгүүд элеэр гэршэлнэ.

Гэхэтэй хамта дутагдалнууд олон. Районой бүхы hуурин тосхонуудые электрын элшэ хүсөөр хангаха, харгы бариха, соёлой болон хүүгэдэй эмхи зургаануудые, клубууд болон магазинуудые, байрын гэрнүүдые бариха асуудалнууд мүнөө дээрээ муугаар шиидхэгдэжэ байнхай. Энэ хэрэгтэ дотоодын бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ хүсэлэнтэйбди. Барилга ехээр хэхын тула барилгашад болон барилгын материалнууд хэрэгтэй. Ушар тиимэhээ манай райондо «Агропромстройн» түсхай ПМК эмхидхэн байгуулха шухала гэжэ хэлэхэ байнабди.

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула тэжээлэй бааза байгуулха тухай асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэмнай республикын Министрнүүдэй Совет болон агропромышленна комитет горитой туhаламжа үзүүлхэ бэзэ гэжэ найданабди.

Республикын Агропромышленна комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, депутат Н. Н. НАЙДАНОВ:

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгые хоёр дахин дээшэлүүлхэ зорилго КПСС-эй XXVII съезд агропромышленна комплексын коллективүүдэй урда табиhан байна.

Энэ бэлэн бэшэ зорилгые бэелүүлхын тула шухала хэмжээнүүд абтаа: агропромышленна комплексын органууд нютаг нютагуудта бии болгогдожо, экономико hайжаруулха талаар үргэн зам нээгдээ, колхоз болон совхозуудай харюусалга дээшэлүүлэгдэжэ, асуудалнуудые өөhэдөө шиидхэхэ эрхэнь үргэдхэгдөө. Республикымнай агропромышленна комитет арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэй хамта хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха асуудалнуудые шиидхэхэ уялгатай. Агропромышленна комплекснуудай материально-техническэ үндэhэ hуурие саашадань бэхижүүлэн, эрдэм-техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ байна. Колхоз, совхозуудhаа гадна промышленна предприятинуудай хамhабарин ажахынуудые хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаха.

Республика доторнай тарялангай талмай саашадань ургэдхэхын аргагүй. Ушар тиимэhээ мүнөө бии байhан тарялангай газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, ургаса ехээр үгэдэг ороохо таряа тариха ёhотой болонобди. Хуряангыгаар хэлэбэл, тарялангай, нуга сабшалангай болон бэлшээриин газар ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ зорилго табигдана.

Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхын тула үхэр малай болон хони хурьгадай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ үнгэрэгшэ табан жэлтэй сасуулбал, 1,5 дахин ехэ үбhэ тэжэл бэлэдхэхэ ёhотойбди.

Совхозой хүдэлмэришэн, колхозник, мэргэжэлтэн ба хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, ажалай эсэсэй дүнгүүдэй ёhоор түлбэри тогтоохо гэhэн эрилтэ мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

Мүнөө дээрээ малай үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхын түлөө оролдолго гаргагдана. Хабарай тарилгада бэлэдхэл муу бэшээр эхилээ. Мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха талаар түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Үхэр малай ба хони хурьгадай гарзалха ябадал хороогдоо.

Гэхэтэй хамта зарим колхоз, совхозууд, агропромой предприятинууд хабарай тарилгада муугаар бэлдэжэ байна. Баргажанай, Яруунын, Түнхэнэй районууд тэрэ тоодо оролсоно. Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, Сэлэнгын районуудай ажахынуудай уhа бүлэдэг станцинуудай 20 процентнь мүнөөшье болотор заhабарилагдаагүй байhаар.

Агропромышленна комитедэй мэдэлэй үйлэдбэриин коллективүүд байгша оной түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула социалис мүрысөө улам дэлгэрүүлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд — ЛВРЗ-гэй хэбшэн В. Д. Самбилова, нэгэдэхи СМУ-гай штукатур-шэрдэгшэ Е. А. Ваулина, Улаан-Үдын кондитерска фабрикын бригадир Д. Ч. Убеева, гэр барилгын комбинадай бригадир К. А. Лисичников гэгшэд сессиин забhарлалгын үедэ ажал хүдэлмэри тухангаа, коллективүүдэйнгээ хараа зорилгонууд тухай халажа хоорэлдэнэ. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ҮЖҮҮЛГЭ ...hУРАЛСАЛ

hУРГУУЛИИН РЕФОРМО: ХОЁРДОХИ ЖЭЛ

...удаан сагай арадай ... хубилалтануудай ...ралань юун гээшэб ...аа асуугаа haaнь, ...ээ байнаб: hайр-...таhан билдагууша ...жо, ажалдаа үнэ-...зобоhон, нүхэд ...табигдана». ...иин дунда hургуу-...эндэ түүхэ заа-...Иван Сергеев игэ-

...дөөр хэлэхэ бо-...hургуулинуудай хү-...хубилган шэнэдхэ-...иимэ хэрэг гарааб? ...хэлэхэ болоо haa: ...тиимэ. Тэрэнэй ...таhан тэмдэгүүд гэ-...техникын дэбжэл-...лгга, ЭВМ-ые ха-...үйлэдбэридэ авто-...үүлгэ, экономико хурдан түргөөр хүгжөөлгэ ба зан заншалые, ажаhуудалые, соёлые шэнэдхэн хубилгалга болоно.

hУРГУУЛИДА ЗУРГААТАЙ БАГАШУУЛ ЕРЭДЭГ БОЛОБО

Зургаатайhаа багашуулые hургуулида ябуулжа эхилхэ, hуралсалые үйлэдбэритэй нягтаар холбохо ба мэргэжэлтэдэй асуудалые шиидхэхэ — иимэ гурбан зорилго мэргэжэлтэд hургуулиие хубилган шэнэлэлгэтэй холбоно.

hуралсалай шанар дээшэлүүлхэ ба тэрэниие өөрыень hайнаар зохёон табиха асуудалда бага бэшэ анхарал хандуулагдаха ёhотой. Эдэ зорилгонууд энээнhээшье урагша табигдадаг байгаа.

6 наhанhаань хүүгэдые hургуулида ябуулжа эхилхэ гээшэ шэнэ үзэгдэл бэшэ ха юм даа. Бишыхан хүүгэдэй түрүүшын мэдэсэ абалга hургуулиин урда тээхи эмхи зургаануудта үнгэрдэг байгаа. Гэбэшье бүхы хүүгэд эндэ хабаадажа шаданагүй. Бүхы хүүгэдэй 70 процентнь лэ эдэ эмхи зургаануудта ябаха аргатай бшуу. Ушар тиимэhээ hургуулида эртэ ябуулжа эхилхэ ёhотой болоо. Тиихэдэ бүхы хүүгэд зургаатайhаа ябажа эхилхэ юм ааб даа.

760 ЭЛДЭБ МЭРГЭЖЭЛ ШЭЛЭХЭ АРГАТАЙ

Юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулинуудай аха классайхид мүнөө hуралсалай жэлэй ажалэй бэлэдхэлэй хэшээлнүүдтэ долоон хоног соо 4 час үгтэхэ юм.

Юундэ гэнтэ hургуули ургажа ябаhан залуушуулда мэргэжэл олгохо болоо юм? Ойлгуулжа хэлэхэдэ иимэ: hургуули бэшэ, харин hуралсажа байhан үе саг. Ондоогоор хэлэбэл, тусхай эмхидхэгдэhэн hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадуудта, заводуудай hуралсалай цехүүд соо, лаборатори ба клиникэнүүд соо, фермэдэ, поли дээгүүр тэдэнэр ажалай хэшээл абана.

Энэ нэгэдэхинь. Хоёрдохинь: hургуулида hуража байха үедөө олоhон мэргэжэлээрээ заалhаа бүхы наhан соогоо хүдэлхэ бэшэ юм. Бэеэ дааhан ажабайдалда хэрэгтэй болохо түрүүшынхеэ хүсэеэ туршалга бшуу. Манай гүрэндэ бүгэдэ ниитын дунда hуралсалай заабол болоhоор арбаад жэлэй үнгэрhэн хойно 17—18 хүрэтэрөө залуушуул эндэ ургана бшуу. Тиимэhээ зан заншалай ба ажалай талаар тэдэнэй ургалтын харюусалгатай хаhые миин алдажархихагүй шухала.

Үнгэрэгшэ зун Москва хотын 70-дахи hургуулиин 10-дахи классай hурагша, 16-тай Антон Данилов гэжэ түрэлэймни хүбүүн ниислэлэй заводуудай нэгэндэ практика гараhэн. Үдэр бүри 4 час токарёор хүдэлдэг байгаа (орёо бэшэ, барагтай ажал хэрэг haaб даа). Нюдэн дээрэ харахаар байтар хубилха юм. hурамхи болоhон джаз хүгжэмэй, спортын терминүүдэй оронд «түсэб», «үйлэдбэриин даабари», «халаанай даабари» ба «олзо» гэhэн үгэнүүд тэрэнэй аманhаа гарадаг болошобо гээшэ. Тэндэ хүдэлжэ дүүргээд, тоосоогоо аба, эжыдээ ехэ урматай асаржа, урдань табяа hэн.

Энэ hуралсалай жэлhээ эхилжэ 70-дахи hургуулиин 10-дахи классайхид хаанашье хэрэглэгдэдэг мэргэжэлнүүдые токарь, оператор, машинистка, оёдолшон гэхэ мэтэ районой hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадта шудалжа эхилбэ. Гэбэшье хүн бүхэнэй саашанхи түсэбүүд ондо ондоо ааб даа. Нэгэ зариман эндэ hуража гараhан мэргэжэлээрээ хүдэлхэеэ үлэнэ, нүгөөдүүлынь саашаа hурахаяа ошоно. Жэшээнь, Антон Москвагай университедэй физикын факультедтэ орохые түсэблэнэ. Хэрбээ конкурсоор орожо шадаагүйшье haa, хүдэлхэ мэргэжэлтэй болонхой ха юм, мэгдэхэ юумэн үгы.

Тиигэбэ яабашье саашадаа hургуулиие хубилган шэнэлэлгын эрилтээр бүгэдэ ниитын дунда эрдэм бүгэдэ ниитын мэргэжэлээр нэмээгдэхэ юм.

ШЭНЭ ДИСЦИПЛИНЭНҮҮД

«Информатикын ба тоо бодолгын техникын эхин мэдэсэнүүд» гэhэн шэнэ предмет мүнөө жэлhээ бүхы hургуулинуудай 10-дахи классуудта үзэдэг болоо. Энэ техникэ шудалан hуралгада тон ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ асуудал бүхы шэглэлнүүдээр, тэрэ тоодо залуу үетэнэй ЭВМ-ээр тордиhогүй бодожо шададаг болохо бэлэдхэлээр ябуулагдаха юм. «Программировани — хоёрдохи эрдэм мэдэсэ» гэhэн далита үгэнүүд хазнашье дуулдадаг болонхой.

Энэ шэнэ курсада зорюулагдаhан программа, дэбтэрнүүд хэблэгдэнхэй. Үнгэрэгшэ зун тусхай курсада hураhан физикэ, математикын багшанар эдэ хэшээлнүүдые заадаг. Университет, институт, тоо бодолгын түбүүд болон бэшэшье компьютерээр ажал хэдэг эмхинүүд hургуулида туhаламжа үзүүлжэ байха ёhотой юм. Эндэ ажал хэрэг айхабтар ехэ.

«Этикэ ба гэр бүлын ажабайдалай ёhо заншал» гэhэн шэнэ дисциплинэ үнгэрэгшэ hуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадhаа хойшо аха классайхидта заагдана. Тэрэнэй түрүүшын дүнгүүд тухай хэлэхээр юумэн бии болоо хаш.

Эрэгтэйшүүлэй, эмэгтэйшүүлэй хүмүүжэлэй асуудалнуудта анхарал табигдадаг байгаа гэжэ хэлэжэ болохогүй. Литературын ба түүхын хэшээлнүүдтэ гү, али факультативна хэшээлнүүдтэ эдэ асуудалнууд хээзээшье дурдагдадаг байгаа бшуу. Багахан үхибүүдэй хүмүүжэл, бүлын гэшүүдэй харилсаан, бүлэ гээшэ ниитын институт болоно гэhэн ойлгууламжа энэ шэнэ курса үгэхэ юм.

Валерия ПРУТ,
(АПН).

АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Манай республикын ажалшадай тушааһан мүнгэн, алтан зүйлнүүдэй эб найрамдалай совет жасада оруулагдаһан тухай мэдээсэл Москва хотоһоо һаяхан абтаба.

Өөрынгөө хэрэглэжэ ябаһан алтаар хэгдэһэн зүүдхэл, бэһэлиг болон бусад зүйлнүүдээ эб найрамдалай жасада эльгээхэ дуратайшуулай тоо һүүлэй үедэ олошороо. Эдэнэр өөһэдынгөө зүүдхэлнүүдые гүрэнэй банкда дамжуулдаг юм. Республикын гүрэнэй банкын конторо бүгэдыень мүнгэн сэндэ оруулха зорилгоор Москва эльгэжэ байдаг.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын дүрбэн гэр бүлэ өөһэдынгөө эдлэл эб найрамдалай жасада эльгээгээ һэн. Тэрэнэй дунда Вениамин Евгеньевич, Мария Марковна Антоновтон бии. Эдэ хоёр 1420 түхэригөөр сэгнэгдэһэн алтан, мүнгэн зүйлнүүдые тушааһан байгаа. Антоновтон мүнөө пенсидэ гаранхай юм. Вениамин Евгеньевич Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан намтартай. Тэрэнэй дайшалхы зам Киевһээ эхилээд, Берлин хүрэтэр үргэлжэлөө юм. Мүнөө дайнай ветеранай үбсүүн дээрэ Улаан Одоной орден, «Шэн зоригой түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө» гэһэн медальнууд ялардаг. Нүхэр Антонов Чехословакиин ниислэл—Прага хото фашис эзэмдэгшэдһээ сүлөөлэлсэһэн габьяатай. «Бидэнэй эб найрамдалай жасада эльгээһэн туһаламжа түби дэлхэй дээрэ дайн байлдаа, һандарал зоболон үгы хэлгэдэ туһа болог!», «Совет арадта дайн байлдаан, үхибүүдэй зоболон хэрэггүй!» — гээд, дайнай ветеран мэдүүлгэ соогоо бэшэһэн байна. Мүн Тимофей Владимирович, Аграфена Игнатьевна Башиновтан алтан хоёр часы бэлэглэһэн байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Башиновтан ара тылдэ хүдэлжэ гараһан Тимофей Владимирович республикын гүрэнэй банкда, пенсидэ гаратараа хүдэлһэн, ажалдаа шалгараһанай түлөө шан, бэлэгүүдтэ хүртэһэн юм.

Зэдын районой Дээдэ Бургалтай тосхондо ажаһуудаг Цырен-Ханда Хандажаповна Цыбикова алтан хоёр бэһэлиг эб найрамдалай жасада дамжуулба. Хани нүхэрынь Бальчин Ендонович Балданов дайнай жэлнүүдтэ эрэлхэг зоригтой артиллерист ябаһан, дайшалхы олон тоото шагналнуудтай. Тэрэ дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ түрэл колхоздоо хүдэлһэн юм. Бальчин Ендонович Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойн һайндэрэй тэмдэглэгдэхын урда тээхэнэ наһа бараа һэн. «Минии нүхэр энэ ехэ һайндэртөө бэеэ бэлдэжэ эхилһээр үнинэй һэн. Шэнэ костюмдаа орден, медальнуудаа зүүгээд, шифоньер соогоо үлгөө юм. Би эдэ бэһэлигүүдые хани нүхэрэйнгөө дурасхаал мүнхэлэн, эб найрамдалай жасада эльгээнэб» гэжэ Цырен-Ханда Хандажаповна бэшэнэ.

«Түби дэлхэйн ажалшад амгалан тайбан ажабайдалай Наран доро ажаһууг лэ!» — гэжэ Геологическа управлениин лабораториин хүдэлмэрилэгшэ И. А. Викулова мэдүүлнэ. Ираида Авксентьевна эб найрамдалай совет жасада алтан хэдэн бэһэлигээ тушааба.

Эб найрамдалай совет жасада өөһэдынгөө шэмэг зүүдхэл, гоёлой зүйлнүүдые тушаагшадай тоо республика доторнай олошорно.

Т. ЗАНАЕВ.

ҺАНАҺАНДА ХҮРЭБЭГҮЙ

Агууехэ Октябриин социалис революциин 70 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Буряадай АССР-эй зунай IX спартакиадын тоосоогоор боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо болобо. Спортын долоон бүлгэм болон клубай 80 гаран арһан бээлэйн шадабаритад хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл, шадабаряа дээшэлүүлһэн байгаа.

РСФСР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын мүрысөөнэй дүримэй ёһоор 23 хүрэтэр наһатай боксернууд хабаадаха эрхэтэй һэн. Эгээл тиимэһээ манай республикын олохон бэлигтэй бэрхэ боксернууд, спортын мастернууд энээндэ хабаадажа шадабагүй.

Энэ ушарһаа тэрэ али бүхы шэгнүүрнүүдтэ Буряад ороной шандааһа шангатай, гоё һайхан арга дүрэтэй боксернуудые дэмжэжэ абаха залуу халаанай ямараар урган гаража байлгын харалга болохо ёһотой бэлэй. Гэбэшье дүрбэн үдэрэй турша соо ринг дээрэ болоһон тулалдаанууд энээндэ мүртэй харюу үгөөгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Ушарынь гэхэдэ, зарим шэгнүүрнүүдтэ спортивна намтараа һаял эхилжэ ябагшад түгэсхэлэй уулзалгануудта гаража, илалта түйлаһан гү, али хоёрдохи һуури эзэлһэн байха юм. Тиихэдэ илангаяа хүндэшэг шэгнүүрнүүдтэ манай республикын боксын бууража байһан солые һэргээжэ шадаха хүнүүд тон хомор лэ.

Эдэ бүгэдэ манай республикын спортын бүлгэмүүд болон клубуудта эрэлхэг зоригтоной эрхилдэг энэ зүйлдэ хайша хэрэгээр хандадаг болоһыень, тиигэжэ Буряад ороной боксернуудай урдын алдар солын бууража байһые элирхэйлэн гэршэлнэ бэшэ гү?! һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй олохон районуудта, эдир боксернуудые һурган хүмүүжүүлдэг хүүгэдэй спортын һургуулинууд, секцинүүд яһала олоор эмхидхэгдэбэшье, мүнөө дээрэ һайн үрэ дүнгүүдые үгөөгүй байһаар. Эндэхи тренернүүд болон мэргэжэлтэд эдир хүбүүдые һурган хүмүүжүүлгэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулнагүй, бэлигтэй бэрхэ, онсо, өөрын арга дүрэтэй, бар хүсэтэй хүбүүдые олоной дундаһаа элирүүлэн оложо шаданагүй гэжэ хэлэлтэй.

Шанга тэмсэлдэ һагшагда һагшагдаһаар эгээл мэргэжэл шадабаритай боксернуудынь түгэсхэлэй нааданда гараба. Зүүн Сибириин технологическа институдай 1-дэхи курсын студент Түмэн Шутуков «Спартагай» түлөөлэгшэ Олег Цыбикжаповтай уулзахадаа, нүгөөдэһөө бар хүсөөрөө булюу байжа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртөө.

51 килограмм. Спортын мастерта кандидадууд Владимир Банзанов («Спартак»), Николай Дарижапов («Трудовые резервы») гэгшэдэй уулзалга сугларагшадай анхарал татаба. Банзанов 1983 ондо «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа гараһан, республикын чемпионшье болоһон байха. Зүгөөр тэрэ һаяхан Олимпиин наадануудай чемпион Валерий Попенченкын дурасхаалда зорюулагдажа, Магадан хотодо үнгэрэгдэһэн мүрысөөндэ шанда хүртэгшэ Н. Дарижаповай эдэбхитэй шанга добтолгодо харюу үгэжэ шадангүй, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Николай хоёр гарһаа шанга сохилтотой байһанаа харуулжа, альга ташалгаар угтагдаа.

Удаадахи шэгнүүртэ ВСТИ-гэй 2-дохи курсын студент, һаяхан спортын мастерай норматив дүүргэһэн Олег Пятков ядамаггүйгөөр илалта түйлаха байха гэжэ боксдо дуратайшуул тоолоо һэн. Гэбэшье багшанарай институдай 2-дохи курсын студент, нэгэдэхи разрядтай Александр Туманов һэримжэтэй хёрхоор наадажа, онсо өөрын арга дүрэтэй байһанаа харуулан, тренернүүд болон мэргэжэлтэдэй зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Имагтал гурбадахи раундын түгэсхэлдэ улам эршэмтэйгээр добтолжо, О. Пятков спартакиадын чемпион болоо.

57 килограмм. Эндэ А. Гыргенов («Урожай») Ж. Норбоев («Труд») хоёрой уулзалга эгээл шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Баруун гартаа шандааһа шангатай Жаргал онобшотой сохилтонуудаар булижа гарахые оролдобошье, Андрейн тоти мэргэн хамгаалалтые дабажа шадабагүй. Тиигэжэ урзанда жэл залуушуулай дундаһаа ВЦСПС-эй мүрысөөндэ шанда хүртэһэн, «Урожай» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион болоһон А. Гыргенов түрүү һуури эзэлээд, мүрысөөнэй эрхим бэрхэ боксер гэгдэжэ, тусхай шанда хүртэһэн байна.

Хоёрдохи дундууршаг шэгнүүртэ тулалдаһан технологическа институдай студентнэр, спортын мастерта кандидадууд Баяр Цыденов Игорь Назаров хоёр мүрысөөндэ хабаадагшад сооһоо эгээл дүршэл шадабаритай боксернууд байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Баяр залуушуул сооһоо Ленинград хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шанда хүртэһэн, «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион болоһон хүн юм. Игорь «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй чемпион болоһон байна. Тэнсүү шанга тулалдаанда И. Назаров халта булюу байгаа гэжэ судьянар шиидхээ.

Нэгэдэхи дунда шэгнүүртэ илалта түйлаһан Доржо Жигжитов («Спартак») тухай онсолон тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Тэрэ спортивна замаа һаял эхилжэ ябабашье, шанга нюдаргатай байһанаа харуулжа, «Забайкалецай» спортын мастерта кандидат М. Манхаевые шүүбэ.

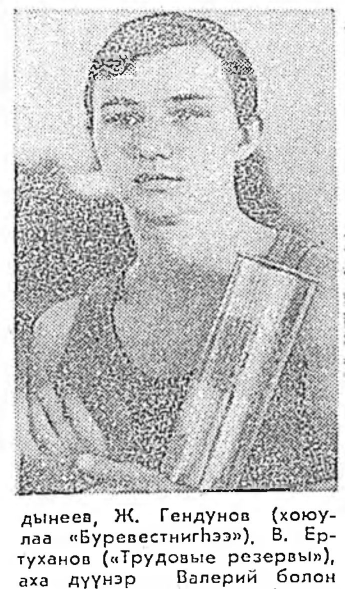
Бусад шэгнүүрнүүдтэ Д. Доржиев («Урожай»), В. Эрдынеев, Ж. Гендунов (хоюулаа «Буревестнигһээ»), В. Ертуханов («Трудовые резервы»), аха дүүнэр Валерий болон Георгий Пантелеевүүд (хоюулаа «Буревестнигһээ») илажа, республикын чемпионууд болоһон байха юм.

«Буревестник» бүлгэмэй суглуулагдамал командада түрүү һуури эзэлжэ, ресспорткомитедэй дамжуулгын кубогаар, 1 шатын дипломоор шагнагдаа. «Урожай» болон «Трудовые резервы» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд шангай һууринуудые эзэлбэ.

Ж. Норбоев илалта түйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө, Б. Цыденов И. Назаров хоёр эгээл гоё һайханаар наадаһанайнгаа түлөө тусхай шангуудта хүртөө.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр РСФСР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын тоосоогоор май һарада Эрхүү хотодо үнгэргэгдэхэ зонын нааданда хабаадаха суглуулагдамал команда бүридүүлэгдэһэн байна.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. Гыргенов, Ж. Норбоев (баруун гарһаа) тулалдажа байна; О. Пятков.

В. ПЛУТТЫН фото.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЕВРОПОДО АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ ХАНГАХА

Бүхы оронуудай олон миллион хүнүүдэй дура сэдьхэлые бэе тээшэ татан, Советскэ Союз амгалан тайбан добтолгоёо үргэлжэлүүлһээр. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Берлиндэ хэлэһэн үгэ доторoo тайлбарилһан һүүлэй үеын үргэн ехэ эдэбхи үүсхэлнүүдтэ уласхоорондын үргэн дэлгэр һанамжын гол шалтагаан тиимэ байна. Үнэхөөрөөшье ядерна зэбсэгүүдэй аюулһаа хүн түрэлтэнии зайсуулха талаар урид табигдаһан программа шэнэ тон шухала зүйлнүүдээр мүнөө нэмээгдэнхэй. Тодорхойлон хэлэбэл, совет хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгэ дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, тэрэ зорилгын илангаяа онсо шухалаар табигдажа байһан газарта — «манай ниитэ Европын гэртэ» тэдэ нэмэлтэ зүйлнүүд аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ арга боломжо ба арга замуудые заажа үгэнэ.

Имагтал энэ түбидэ мүнөө сагай эгээл ехэ хүсэтэй сэрэгэй хоёр союз хоорондуураа нэгэ мужаатай. Зүгөөр тэдэнэй алинииньшье мүнөөнэй эгээл ехэ хүсэтэй ракетно-ядерна ба юрын буу зэбсэгүүдээр хангагданхай гээшэ. Европодохи ядерна зэбсэгүүдые усадхаха замаар урагшаа алхамуудые хэхээр бэлэн байһан тухайгаа Советскэ Союз нэгэтэ бэшэ элирхэйлэн харуулһан ба энэ талаар тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байха юм. Тэдэ дурадхалнууд доторнь дунда зэргын зайда буудагдаха ракетэнүүд тухай, мүн ядерна тактическа зэбсэгүүдшье тухай хэлэгдэһэн байна.

Ядерна зэбсэгүүдэй нөөсэнүүдые усадхажа эхилхэ гэһэн Советскэ Союзай уряануудые буруушаан, НАТО-гай оронуудай хүтэлбэрилэгшэд үни хада хэлэһэн лэ юумэеэ дабтажал байдаг. Тэдэнэй хэлэдэгэй ёһоор, ядерна зэбсэггүйгөөр, тэрэ тоодо американ ядерна зэбсэггүйгөөр Варшавска Договорой организациин гэшүүн оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй урда тэдэ өөһэдыгөө аюулгүй байдалтайбди гэжэ мэдэрхэ аргагүйдэнэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

Иигэжэ хэлэдэгэйнь худал байһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье Европодохи дайнда эсэргүү хүдэлөөе һуларуулхые оролдон, баруун оронуудай пропаганда тэрэ элдэб ондоогоор идхажал байдаг. «Хү... бидэнэрэй, манай союзнигуудай НАТО... добтолгын объектнүүд болоогүй гэжэ... ямаршье эрхэ байдалай тохёолдо... һаа, манай орон Баруун Европодо хү... гэзэр дайшалхы ябуулга хэзээдэшье... гүй»,— гээд М. С. Горбачев СЕПГ-эй съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Советскэ Союз гансахан мэдүүлжэ... дээр һанаагаа амарнагүй. Европын ... нүүдэй газараар дабшадаг хүсэнүүд... тактическа авиациин бүхы буридэлые... тэрэшэлэн Европодо байрлаһан США... Канадын зэбсэгтэ хүсэнүүдые тори... ноор хороохо тухай үгэеэ ойлгосо... Советскэ Союз дурадхаһан. Юрын ... зэбсэгүүдтэй нэгэн доро, мүн опера... тактическа шэглэлтэй ядерна зэбсэгүү... роогдохо байгаа. Тиихэдэ Варшавска ... говор ба НАТО-е нэгэн доро тараагд... далда бэлэн байһамнай элирхэйлэн... гээшэ.

Совет дурадхалнуудта тайлбари... зуураа, ФРГ-гэй мэдээжэ политическэ ... ябуулагшадай нэгэн Л. Бекман гэгшэ... дурадхалнуудта харюусалгатайгаар ... даг байхыень баруун оронуудые ур... юм. Буу зэбсэгүүдые хураан абаха ... совет шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүдтэ ... таарамжатайгаар, тодорхой дурадха... тайгаар харюусаагүй гээшэ һаа, Баруун Е... ропын оронууд ехэхэн арга боло... алдаха байна гээд тэрэ мэдүүлээ.

Олониитэдэ нилээд ехэ нүлөөтэй ... тическэ ба партиин олохон ажал ... шад, ниитын эмхинүүд тиимэ уряан... хэһэн байха юм. Вашингтон ба Ло... Бонн ба Париж эдэ уряануудыень ... гээшэ гү! Буу зэбсэгүүдэй нөөсые ех... гээр бэшэ, харин урда урдаһаа тул... тагдаһан сэрэгэй хүсэнүүдые хорооҳо... хамтаараа бэдэрэлгээр эб найрамда... аюулгүй байдалда хүрэгдэхэ гэжэ ... ойлгоно гээшэ гү? Хэрбээ тэдэнэй ой... мэдэрээд байгаа гээшэ һаа, Советскэ ... зэй гэмээр энэ хэрэгэй шиидхэбэри... шахагүй. Совет гүрэнэй һүүлэй үеын ... найрамдалта алхамууд тэрээн тушаа... тодо гэршэ боложо үгэнэ.

РЕВОЛЮЦИОННО ХУБИЛАЛТАНУУДЫЕ ХАМГААЛ...

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй үүсхэлээр соносхогдоһон Афганистантай һаналаа нэгэдэлгын неделиие дэлхэйн түрүү үзэлтэй олониитэ апрелиин 21-һээ 27 хүрэтэр үнгэргэбэ. Энэ недели 1978 оной апрелиин национально-демократическа революциин ээлжээтэ ойдо зорюулагданхай. Тус революци орон доторнь феодалнууд болон буржуазиин эзэрхэн зонхилгодо сохилто хэжэ, афган арадай политическэ ба экономическа байдалые шэнэлэн хубилалгада, социальна үнэн зүб ёһо гуримуудта, бүхы наци, үндэһэ яһатанай ба угсаатанай адли тэгшэ байдалай үндэһэ һуури дээрэ шэнэ общество байгуулгын эхи заха табиһан байна.

Апрелиин революциин һүүлээр үнгэрһэн жэлнүүд Афганистанай ажалшадта айхабтар хүндэ хүшэр үе байһан. Гэбэшье афган арад революционно түйлалтануудаа аршалан хамгаалхын, оронойнгоо хүдэлмэришэн ангиин дайшалхы манлай—арадай демократическа партяар хараалагдаһан зорилгонуудые түйлахын тулада эрид шангаар зориглонхой. Өөрынгөө шэнэ ажабайдал байгуулгадаа афган арад гансаардангүй. СССР түрүүтэй социалис хани нүхэсэлэй оронуудай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй ба эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй дэмжэлгэ болон туһаламжада тэрэ түшэглэнэ.

Афганистандахи революционно хубилалтанууд, хүгжэн һалбаралгын ба демократиин хүсэнүүдэй тэдэнтэй һаналаа нэгэдэлгэ хадаа апрелиин революциин дайсадай (мүлжэгшэ ангиин түлөөлэгшэдэй, хилын саагуур зугадан ошогшодой), шэлэн США-гаар толгойлогдоһон империалис хүсэнүүдэй уур сухалые орьел... Доллар һарбайлга, контрреволюци... үлэгдэлнүүдһээ бүридхэгдэһэн хули... дые мүнөөнэй буу зэбсэгүүдээр хан... үргэдэнэ, афган ажалшадые айлгаж... наха ябадал, шэнэ общество байгуу... Афганистанай асуудалые политическэ... лаар гуримшуулгада һаад ушаруулха... дал замханагүй.

Афганистанай контрреволюциин ул... нүүдые «суглуулан бүридхэхэ» һэдэ... американ империализм орхиногүй, ... зорилгоор баруун оронуудай үндэр... шаалтай эльгэмэлнүүдэй контрреволю... нернүүдые һурган бэлдэдэг Пакиста... түбүүдтэ ерэхэнь улам олошоронхой... шингтондо болоһон конференци... үгэ хэлэһэн США-гай гүрэнэй секре... нэгэдэхи орлогшо Дж. Уайтхед ... ДРА-да эсэргүү идхалга эдэбхижүүлх... дэб түрэлэй бандидуудые бүрид... ДРА-гай правительствада эсэргүү ... ябуулга хэхэ гэжэ уряалһан байха ю...

Харата муухай иимэрхүү һэдэлгэ... урагшагүйдэн унтархань ойлгосотой... ган революци хадаа түүхэтэ үйлэ ... тэрэнэй социальна баазань бэхижэж... жалтань арьбадхагдана. Оронойнь аж... арад революционно хубилалтанууда... шалан хамгаалха дүүрэн хүсэл эрмэ... тэйгээр өөрынгөө шэлэһэн замаар ... найдамтайгаар дабшана. Дэлхэйн ... сэхэ олон миллион хүнүүд тэрээнтэй ... налаа нэгэдэнхэй.

ДОБТОЛГОЁО ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР

Уһан доогуур ябадаг американ «Трайдент» түхэлэй ядерна наймадахи онгосын тамаралгын туршалга майн 20-до эхилхэнь. Тэрэнэй борт дээрэ ядерна 24 ракетэ тодхогдохо. Энэ онгосын ашаглалгада үгтэхэлээр Холбоото Штадууд стратегическэ добтолгын зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар 1979 оной июньдэ гар табигдаһан совет-американ договороор (ОСВ-2) тогтоогдоһон эгээл дээдэ захын хэмжээе ядерна олон һомотой 1200 ракетээр үлүүлхэ болоно. Тон шухала энэ хэлсээнэй США-да эсэслэн баталагдаагүйшье һаа, мүнөө болотор хоёр талаһаа тэрэ сахигдан, буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээлгэдэ бэеэ баринги байлгын үүргэ дүүргэдэг байһан. Тусхай тушаалтадай хэһэн мэдүүлгээр, мүн американ хэблэлэй тайлбаринуудаар ажаглан харахада, мүнөө захиргаанайнь албанай хүнүүдэй дунда «ОСВ-2» гэдэгэй ерээдүйн хуби заяан тухай асуудалаар шанга тулалдаан болоно.

Совет-американ хэлсээгээр тогтоогдоһон хэм хэмжээе США-гай сахин баримталха хүсэлтэй гээшэ һаань, Сагаан байшан дурсагдагша шэнэ онгосын туршалгын эхилхэлээр уһан доогуур ябадаг «Посейдон» түхэлэй хоёр онгосые (бии байһан) задалан усадхаха тухай шиидхэбэри абаха баатай болохо. Америкын хүтэлбэридэ оборонын министр К. Уайнбергер түрүүтэй дай жүрөөдэгшэд тиимэ шиидхэбэри абалгада эсэргүү тэмсэл ябуулна. ОСВ-2 договорые СССР-эй талаһаа «эбдэһэн» ушар бии гэһэн худал үгөөр халхабша хэдэг баруунай үзэлтэй тус хүсэн тохёолдоһон энэ ушар байдалые сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болохо ябадалда хэрэглэхые оролдоно. США-гай Европо ба Азидахи союзнигуудтай зүбшэгдэһэнэй һүүлээр президент Рейган энэ асуудалаар эсэсэй шиидхэбэри абаха... мэдээсэгдэнэ. Захиргаанайнь үндэр... шаалтад П. Нитце ба Э. Рауни гэгшэ... нөө тус асуудалаар хүдэлмэрилжэ... лэнхэй.

Манай ороной һүүлэй үеын ... тайбан үүсхэлнүүдтэ бүтэмжэтэйгөөр ... рюусаха дурагүй байһан ушарһаа ... данги байдалда ороһон США-гай ... дын политикада ходо үнэн сэхэ ... Англиин гадаадын хэрэгүүдэй ... Дж. Хау Нитцетэй уулзахадаа «... баримталангүй байбал, Америкын ... гаан Ливиие бомбодоһонойхиһоо ... гүй ехээр Баруун Европын талаһаа ... гэл найдабариа алдаха» гэжэ мэдүү...

Дотоодын политикын бодомжоор ... ган ОСВ-2 договорой хүсэндөө ... болзорые һунааха янзатай гэһэн ... сэл захиргаандань абтана. Конгрес... гэшүүдэй хахадһаа олонхинь һаяхан ... гээр президентдээ хандажа, ... зэбсэгүүдтэ тогтоогдоһон хизаарла... дые болюулжа болохогүй гэжэ ... уряалаа. Иимэ юумэн хэгдэбэл, ... рүүн Холбоото Штадуудай өө... аюулгүй байдалда хохидол ушаруулха... гээд тэдэнэр тэмдэглэһэн байха юм.

Гэбэшье ОСВ-2-ой хуби заяан ... мэтэ найдалгүй байһаар. «Вашингтон ... газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, «тус ... вороор тогтоогдоһон хизаарлалтын ... жээн энэ жэлэй зун үлүүлэн халха... болохо, юуб гэхэдэ, США-гай ВВС-... рэгтэй бомбордировщигууд далита ра... нүүдээр сум зэбсэгжүүлэгдэхэнь».

В. ВАСИЛ...
Р. МУС...
В. ЧУКСЕ...
(ТАСС)

Хоккей

ХАХАД АЛХАМ ХЭРЭГТЭЙ

Хоккейгээр дэлхэйн чемпионадай ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдэжэ, ехэшье хүлеэгдээгүй юумэн болобогүй. Манай суглуулагдамал команда 8:0 гэһэн тоотойгоор Финляндиин хоккеистнүүдые илажа, дүрбэн очкотой болоод, чемпионой нэрэ зэргэ тээшэ үшөө нэгэ найдамтай алхам хэбэ. Швециинше команда баһал 6:5 гэһэн тоотойгоор канадынхидые шүүхэдээ, гурбан очко абажа, манай командатай алтан медаль булаалдаха эрхэдэ хүртэбэ. Зүгөөр манайхинай байдал булюу гээшэ ааб даа. Дэлхэйн чемпион болохын тула СССР-эй хоккеистнүүд оройдоол хахад алхам хэхэ ушартай, юуб гэхэдэ тэнсээшье һаа түрүү һуурида гараха байна бшуу. Харин бронзо шанда хүртэхын түлөө Канадын ба Финляндиин командaнууд хоорондоо наадаха юм. Эндэ скандинавууд үлүү һайн байдалтай. Океанай саанаһаа ерэһэн айлшаднай нэгэшье очкогүй зандаа. Үсэгэлдэр үдэшэлэн түгэсхэлэй наадануудууд үнгэргэгдэжэ, илагшад тодороо.

Харин мүнөө үнгэрһэн уулзалганууд тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Манай хоккеистнүүд Финляндиин командатай наадахаяа гарахадаа, хүсэ шадалаа элсүүлэнги, зоригжол түгэс байгаа гээд тэмдэглэлтэй. Үнэхөөрөөшье, иимэ шиидэнги, добтолхы һэдэбынь түрүүшын минутаһаа харагдаа. Илангаяа Ларионовой звеногойхид эндэ шалгараа. Тэдэнэр лэ найман шайбын табыень сохижо оруулаа. Хэрбээ Крутовай тоо нэгээ һаа, хоёрдохи үедэ Игорь Ларионов гансаараа хоёр шайба сохёо.

Тиихэдэ шведүүд канадынхидые арайл шамай гэжэ илаа. Оройдоол хэдыхэн секундын шахуу үлөөд байхада, нааданай тоо 5:5 гэһэн зандаал байгаа. Канадынхид нилээд нэтэрүүгээр, үсэд шангаар тэмсэбэшье, техникэ һайнтай, гүйхэдөө хурдан шведүүдые «хазаарлажа» шадаагүй. Тэдэнэр илалтынгаа шайбые сохижол һалаа бшуу.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН ·

ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗАСЕДАНИ ДҮҮРЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. Африкадахи экономическа хүндэ хүшэр байдал тушаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сесси бэлдэхыень даалгагдаһан комитедэй ээлжээтэ заседани уласхоорондын эмхиин штаб-байшан соо дүүрэбэ. Африкын оронуудай социально-экономическа асуудалнуудые үргэлжэ дээрэнь хаража үзэхын, тэдэниие шиидхэхэ талаар дурадхалнуудые абахын тула зарлагдаха энэ хуралдаан байгша оной майн 27-һоо 31 болотор Нью-Йоркдо үнгэрэгдэхэ байна.

Африкын нэгэдэлэй эмхиин XV сессиин бэлдэһэн элидхэл комитедэй делегадуудай гол анхаралда табигдаха юм. Гансал сагай ударилһаа бэшэ, харин империалис гүрэнүүдэй болон транснациональна корпорацинуудай хашалта харшалалтануудһаа, дарлалта мүлжэлгэһөө уламжалан, Африкын гүрэнүүд айхабтар хүндэ хүшэр байдалда оронхой. Мүнөө доройтон уналгаһаа Африкые гаргахын тула 128 миллиард доллар хэрэгтэй гэжэ элидхэл дотор харуулагдаһан баримта элирхэйлэн гэршэлнэ. Африкын оронууд баруунай гүрэнүүдэй банкнуудта, монополинуудта иимэ үридэ оронхой.

ПАРТИИН СЪЕЗДДЭ БЭЛЭДХЭЛ

ВАРШАВА. X съездын урда тээхэнэ партийна организацинуудта ПОРП-ын Программын проектые зүбшэн хэлсэлгэ Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин гэшүүдэй үзэл бодолые эдэбхижүүлхэ, нэгэдэлыень бэхижүүлхэ арга олгоһон байна гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Г. Беднарский тэмдэглэбэ. X съезддэ бэлэдхэл, партиин Программые зүбшэн хэлсэлгэ бүтэмжэтэй һайн залан сэхэ оршон байдалда үнгэржэ байна гэжэ «Трибуна люду» газетэдэ толилуулһан интервью соогоо тэрэ мэдүүлнэ.

Программын гол шэглэлнүүдые, зорилгонуудые коммунистнууд дэмжэнэ. Гэхэтэй хамта тэдэнэр шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэнэ, олон тоото тодорхой дурадхалнуудые оруулна. Тусхайлбал, парти удаан болзорой тодорхой зорилгонуудтай байха ёһотой. Үзэл сурталай талаар парти доторхи байдалые бэхижүүлхэ, арад зоной нэгэдэлые батадхаха шухала гэжэ партийна организацинууд тэмдэглэнэ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай МАЙН НЭГЭНЭЙ УРЯАНУУД

БЕРЛИН. Дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангахын, ГДР-эй арадай аша туһа сахихын, КПСС болон СССР-тэй дайшалхы холбоогоо саашадань бэхижүүлхын тула бүхы юумэ хэхэ хүсэл эрмэлзэл хадаа Майн 1-дэ зорюулжа, СЕПГ-гэй ЦК-гай гаргаһан Уряануудай гол удха болоно.

СЕПГ-гэй XI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын, ГДР-ые саашадань һалбаруулан хүгжөөхын, тэрэнэй экономико бэхижүүлхын, арад зоной ажабайдалай материальна ба соёлой хэмжээе дээшэлүүлхын тула ГДР-эй ажалшад бүхы хүсэеэ элсүүлхэ юм гэжэ этигэн найдажа байһанаа Уряанууд соо мэдүүлнэ.

Советскэ Союзай найруулһан олон тоото эб найрамдалта дурадхалнуудые ГДР-эй ажалшад халуунаар дэмжэнэ гэжэ Уряанууд соо хэлэгдэнэ. Замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргалгые буруушаана, дэлхэй дээрэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хураахын түлөө тэмсэнэ. Эб найрамдалта гадаадын политика тэрэ саашадаашье залан сэхээр бэелүүлхэ юм.

ТЭТЧЕР КАССЕТНЭ БОМБОНУУД ТУХАЙ

ЛОНДОН. Хүнүүдые алаха, хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые Ливидэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулганuудта Вашингтоной хэрэглэһыень дэмжэжэ байһанаа Англиин премьер-министр М. Тэтчер мэдүүлээ. Ливиин эрхэтэдтэ эсэргүүгээр кассетнэ бомбонуудые американ авиациин хэрэглэлгэдэ Британиин правительствын хабаатай байһан тухай асуудалда парламент дээрэ харюусахадаа, «энэ хадаа шухала гэжэ тоолоһон юумэеэ һандаргахын тула ямар зэбсэг хэрэгсэл шэлэхэ гээшэ США-гай хэрэг болоно» гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Гансал Ливиин сэрэгэй объектнүүдые бэшэ, харин олон хүн зоонтой хото городуудай кварталнуудта добтолхые Вашингтоной эртээнһээ бэлдэһэниинь Британиин правительствын толгойлогшын хэлэһэн үгэнүүдһээ элирнэ. Жэшээнь, Триполи, Бенгази хотонуудые бомбодохын тула Британиин газар дээрэһээ ниидхүүлэгдэһэн США-гай самоледууд Англиин зүбшөөһэн газарнуудта добтолһон байгаа гэжэ Тэтчер мэдүүлбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да» — 1986 оной апрелиин 19-дэ болоһон коммунис субботнигой дүнгүүд. «Сошор домо дохёо». «Шангаар асуухаар болоо» — С. Убеевэй корреспонденци. «Замбуулинда залгалдан холбогдобо»—ТАСС-ай мэдээсэл. «Ленинградайхид ба БАМ» — Н. Дьяченкын статья.

Хоёрдохи ба гурбадахи хуудаһануудта. Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин материалнууд. «Соведүүдэй хүсэл эрмэлзэлые болон үүсхэл эдэбхиие КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ зорюулха»—Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. А. Бадиевай элидхэлһээ. Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хонгёо хүгжэм зэдэлээ»—Ч. Гомбоиной статья. «Бүмбэрсэг дээрэ юун болоноб»—ТАСС-ай мэдээсэлнүүдһээ.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40—Долоон хоногой спорт. 10.05—«Миллионы Ферфакса»—уран һайханай фильм. 11.30—«Ан амитадай аймагта». 12.30—Шэнэ һонин (12.35 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—«Хүн ба байгаали». 16.20—Ородой гэгээрүүлэгшэ В. Н. Татищев тухай. 16.55—«Огоньки»—үхибүүдтэ фильм.

Улаан-Үдэ. 18.15—КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар Тарбагатайн районой партийна организацинуудай хүдэлмэри тухай. 18.55—Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдтэ теле-журнал.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.10—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30—Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVII съезд тухай баримтата фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Успех»—уран һайханай фильм. 00.05—Долоон хоногой спорт. 00.25—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 5-дахи класс. 10.05, 13.40—Француз хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һураха. 11.35, 12.40—Физикэ. 7-дахи класс. 12.05—«Шатарай һургуули». 13.10—Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.10—«Мэдэхэ, шадаха бай». 14.40—«Һургаха, хүмүүжүүлхэ»—очерк. 15.10—«Демьян Бедный—революциие магтан дуулагша». 16.05—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00—Шэнэ һонин (буряадаар).

Москва. 18.15—Берлиндэ болоһон политическэ дуунай фестиваль тухай. 19.00—Мультфильм. 19.15—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 19.45—Киноочерк. 19.55—Соносхолнууд.

Москва. 20.00—Латвиин ССР-эй Гүрэнэй оперо бо... ледэй академическэ ... артистнуудай концерт.

Улаан-Үдэ. 20.30—... фильм.

Москва. 21.00—«...нойрсогты, багашуул». ... —Уласхоорондын ... 22.00—«Время». 22.35—... туршая, басагад!» ... жуулгануудта илагшад... гэсхэлэй уулзалга.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора 2-62 62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-01427. Заказ № 100. Индекс 04609